

# Jaarstukken 2018

## Gemeenschappelijke Regeling WAA



**A**anvullende

**A**rbeid Venlo e.o.

Prinsessesingel 10  
5911 HT Venlo  
Tel.: 077-3898383  
Fax: 077-3872088

E-mail: [info@waagroep.nl](mailto:info@waagroep.nl)

**Venlo, 27 Maart 2019**



# **JAARSTUKKEN**

**2018**

## **GEMEENSCHAPPELIJKE REGELING WAA**

**WAA Venlo e.o.  
Prinsessesingel 10  
5911 HT Venlo  
Tel.: 077-3898383  
Fax: 077-3872088  
E-mail : info@waagroep.nl**

# Inhoudsopgave

<b>1. Jaarverslag</b>	<b>5</b>
1.1 Programmaverantwoording	9
1.1.1 Doelstelling van WAA	9
1.1.2 Algemene ontwikkelingen op bestuurlijk niveau	9
1.1.3 Beleidsvisie van het bestuur	10
1.1.4 Ontwikkelingen ten aanzien van de Gemeenschappelijke Regeling	11
1.1.5 Ontwikkelingen in de Wsw	12
1.1.6 Programma sociale werkvoorziening	12
1.1.6.1 Algemeen	12
1.1.6.2 Sociaal beleid	13
1.1.6.3 Financieel beleid	16
1.1.6.4 Overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien	16
1.1.7 Realisatie van doelmatigheid en rechtmatigheid	16
1.1.8 Voorstel tot vaststelling van de jaarrekening	18
1.2 Paragrafen	19
1.2.1 Paragraaf weerstandvermogen en risicobeheersing	19
1.2.1.1 Risico's voor het Schap als publiekrechtelijke organisatie	19
1.2.1.2 Bedrijfsrisico's vanuit het ondernemerschap	22
1.2.2 Onderhoud kapitaalgoederen	22
1.2.3 Financiering	22
1.2.4 Verbonden partijen	25
1.2.5 Grondbeleid	26
1.2.6 Bedrijfsvoering	26
<b>2. Jaarrekening 2018</b>	<b>27</b>
2.1 Balans per 31 december	28
2.2 Overzicht van baten en lasten	31
2.3 Toelichtingen	32
2.3.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	32
2.3.2 Toelichting op de balans per 31 december 2018	34
2.3.3 Toelichting op het overzicht van baten en lasten	37
2.3.4 Analyse begrotingsafwijkingen en begrotingsrechtmatigheid	40
2.3.4.1 Analyse Begrotingsafwijkingen en rechtmatigheid van afwijkingen	40
2.3.5 Taakvelden	41
2.3.5.1 Overzicht van Baten en lasten naar gemeentelijke taakvelden	41
2.3.6 Overige gegevens	41
2.3.6.1 Gebeurtenissen na balansdatum	41
<b>3. Bijlagen</b>	<b>42</b>
3.1 Recapitulatie begrotingsevenwicht	42
3.2 Sisa	43
3.3 Kengetallen	43
3.4 Overzicht verdeling reguliere gemeentelijke bijdragen 2018	44
3.5 Voorstel resultaatbestemming	44
3.6 Controleverklaring	45

# 1. Jaarverslag

Voor u ligt de jaarrekening 2018 van de gemeenschappelijke regeling Werkvoorzieningsschap Aanvullende Arbeid Venlo en omstreken (hierna te noemen het Schap). Deze jaarrekening is opgemaakt conform de verplichte verslaggevingsvoorschriften voor een Gemeenschappelijke Regeling zoals verwoord in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

Vanaf 2013 richt WAA zich in haar strategische koers sec de uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw). De Wet sociale werkvoorziening (Wsw) is vanaf 1-1-2015 onderdeel geworden van de Participatiewet als één van de oude, gesloten regelingen waaronder mensen met een (dreigend) grote afstand tot de arbeidsmarkt, die tót 1-1-2015 in de Wsw zaten, passende arbeid wordt geboden. Evenals in vorige jaren was ook in 2018 de Participatiewet voor het Schap - als regievoerder voor de Wsw voor haar deelnemende gemeenten - en in haar verlengde de uitvoeringsorganisatie WAA groep nv, volledig van toepassing.

De Wsw is vanaf 1-1-2015 binnen de Participatiewet een zogenaamde gesloten regeling met een status aparte. Vanaf 1-1-2015 is de regeling gesloten voor nieuwe instroom. Maar iedereen die tot en met 2014 is ingestroomd blijft in de Wsw met volledig behoud en in achtning van alle t/m 2014 geldende, specifieke Wsw wet- en regelgeving en Wsw (arbeids-)condities. Doordat de Wsw vanaf 2015 een gesloten regeling is, wordt deze regeling derhalve geleidelijk en via natuurlijk verloop afgebouwd. In het verlengde hiervan bouwt ook de WAA organisatie geleidelijk af.

In de Participatiewet staat het werken naar vermogen en draagkracht in een zo regulier mogelijke omgeving centraal. Dit sluit naadloos aan op de strategische beweging "van binnen naar buiten" die WAA al vanaf 2014 volgt en vooralsnog ook blijft volgen. De kern van deze strategische koers voor het Schap en haar uitvoeringsorganisatie: *WAA dient te worden omgevormd van een "commercieel gerichte, brede uitvoeringsorganisatie voor de hele onderkant van de arbeidsmarkt met diverse eigen activiteiten in eigen beheer" naar een "sociaal duurzaam detachingsbedrijf voor sec Wsw-ers dat d.m.v. diverse vormen van detacheringen mensen plaatst bij reguliere bedrijven"*. De visie en missie van WAA is erop gericht om al haar mensen met een (grote) afstand tot de arbeidsmarkt zo veel als mogelijk te plaatsen in een zo regulier mogelijke arbeidsomgeving, rekening houdend met de mogelijkheden en onmogelijkheden van cliënten.

De huidige koers, zoals concreet vertaald in het strategische koersdocument "Samen Anders!", is o.a. vorm gegeven door vanaf 2014 meer en meer eigen activiteiten van WAA groep nv gecontroleerd en geconditioneerd af te stoten en "naar de markt te brengen". Bij alle vervreemdingen zijn hierbij betrokken medewerkers in alle gevallen zoveel als mogelijk het werk gevolgd. In 2015 is in dit kader al afscheid genomen van de WMO-Hulpmiddelenverstrekking, in 2016 is vervolgens afscheid genomen van de postbezorgingsactiviteiten en een deel van de groenwerkzaamheden, in 2017 zijn de eigen kringloop- en een verder deel van de groenactiviteiten vervreemd en in 2018 zijn de laatste delen van de productie- en dienstverleningsactiviteiten (laatste deel van de groenactiviteiten en de schoonmaak-, kwekerij-, en archief- en scanningsactiviteiten) vervreemd. Hierbij zijn bij elke overdracht steeds werk en de mensen hand in hand gegaan. Met de laatste vervreemdingen per medio 2018 is de in 2014 ingezette koers afgerond en staat WAA voortaan synoniem voor een sociaal duurzaam detachingsbedrijf voor Wsw-ers met een loonwaarde van 40% of meer uit de deelnemende gemeenten. WAA heeft zich derhalve vanaf 2014 geleidelijk ontwikkeld van een breed SW-bedrijf met een veelheid van activiteiten onder eigen regie ("Multi MKB onderneming voor uitvoering van de Wsw) tot het beoogde sociale duurzame detachingsbedrijf voor de Wsw dat er eind 2018 staat. WAA richt zich vanaf medio 2018 alleen nog op het (her)plaatsen en detacheren van haar Wsw-medewerkers in een zo regulier mogelijke arbeidsomgeving. Een proces dat in 2019 verder zal worden geoptimaliseerd en gefinetuned.

Daarnaast is er vanaf 1-1-2018 een extra aanpassing voor de WAA organisatie aan de orde. Medio 2016 is nl. bestuurlijk de strategische koers van WAA, in lijn met de ingezette beweging "van binnen naar buiten", nader aangescherpt met een tweetal aspecten:

- 1) Met ingang van 1-1-2018 zijn gemeenten zélf en dírect volledig verantwoordelijk voor het bieden van passende arbeid voor de groep Wsw-ers die (blijvend) aangewezen (zullen) zijn op intern beschut werk en een loonwaarde hebben tot maximaal 40%. Vanaf die datum zijn de gemeenten zgn. materieel werkgever voor deze groep en zélf direct verantwoordelijk voor de regie en plaatsing van deze groep. Gemeenten geven uitvoering aan hun verantwoordelijkheid door beschermde werkplekken in m.n. de eigen woonbuurt van deze mensen te realiseren via zgn. Werken in buurtenconcepten.

- 2) De overige Wsw-ers blijven vanaf 1-1-2018 onverminderd onder regie en directe verantwoordelijkheid van WAA vallen. Het betreft dan die personen uit de totale Wsw doelgroep, die bereid en in staat zijn in een reguliere omgeving – al dan niet onder WAA-begeleiding – aan de slag te gaan. WAA heeft vanaf 1-1-2018 de verantwoordelijkheid om onder haar regie zoveel mogelijk deze groep Wsw-ers d.m.v. passend werk te plaatsen bij reguliere werkgevers.

**Nadrukkelijk dient derhalve in deze jaarrekening 2018 rekening gehouden te worden bij elke vergelijking ten opzichte van voorgaande jaren van de kerncijfers, exploitatie e.d. van WAA op totaalniveau over de jaren 2018 en verder, dat de totale SW-populatie waarvoor WAA vanaf 2018 de Wsw uitvoert, fors lager is dan in voorgaande jaren. Vanaf 2018 verzorgt WAA nl. niet meer integraal, doch nog slechts voor een deel de uitvoering van de Wsw voor de deelnemende gemeenten. Dit omdat gemeenten vanaf 1-1-2018 zélf aan de lat staan voor de uitvoering van het beschutte deel van Wsw.**

De gehele beweging van WAA in combinatie met de krimp van de organisatie gaat gepaard met transitie- en frictiekosten. Vanaf oktober 2015 zijn deze middelen ondergebracht in een aparte bestemmingsreserve bij het Schap. Jaarlijks wordt de aard en omvang van deze reserve herijkt op basis van alle aangegane en lopende verplichtingen. Het beleid van WAA is erop gericht, door middel van actief en preventief sturen op output en actief beheer van deze verplichtingen, het beslag op deze gereserveerde frictiemiddelen steeds te minimaliseren. Iets dat tot en met 2018 steeds jaarlijks succesvol is geweest (zie onderdeel Financieel in dit verslag).

Zoals al opgemerkt, past de doorontwikkeling van WAA tot het sociaal duurzaam detachingsbedrijf voor het niet beschutte deel van de Wsw zoals dat er eind 2018 staat, feilloos binnen hetgeen beoogd wordt voor de brede doelgroep onder de volledige Participatiewet. In dat licht maar mede ook door verdergaande ontwikkelingen op zowel landelijk, regionaal als breed gemeentelijk niveau maar m.n. ook nieuwe ontwikkelingen en inzichten binnen het sociale domein van deelnemende gemeenten zelf, wordt vanaf 2017 onderzocht of en zo ja hoe, wat en waar verdere doorontwikkeling van WAA zowel inhoudelijk als qua (bestuurlijke) positionering, structuur en verdere (operationele) aansluiting van de WAA-organisatie op het gemeentelijke sociale domein kan worden gerealiseerd. Middels een bestuurlijke verkenning zijn diverse opties en posities van WAA ten opzichte van deelnemende gemeenten en in relatie tot toekomstige (door)ontwikkelingen, nader onderzocht en beoordeeld op hun merites. Een proces dat eind 2017 geleid heeft tot een eerste verkennend onderzoek door gemeente Venlo. Hierbij is in 2018 met name verder ingezoomd op alle aspecten die van belang zouden zijn rondom een integrale overname van alle Wsw activiteiten van WAA door de gemeente Venlo. Eind 2018 is het gehele onderzoeksproces intern binnen de gemeente Venlo afgerond met een positieve Business case en positieve advies- en onderzoeksrapporten die het beoogde proces van integratie van Wsw met de rest van het sociale domein binnen de gemeente Venlo ondersteunen. Een proces dat in de loop 2019 verder vorm en inhoud zal krijgen en naar verwachting in het voorjaar van 2019 tot een bestuurlijk voornemen binnen de gemeente Venlo zal leiden.

Vervolgens zal dan met de overige stakeholders van WAA nader geduid moeten gaan worden of en hoe, wat en waar een dergelijk proces verder vorm en inhoud kan krijgen. Al met al een proces dat van groot belang is voor de bestuurlijke positionering en verdere inbedding van de Wsw respectievelijk WAA binnen zowel de Participatiewet als de 3D's in de drie Schapsgemeenten van WAA en in de arbeidsregio Noord-Limburg. Eind 2019 is dit proces naar verwachting afgerond waarna het Schap en in haar verlengde WAA groep nv zich vervolgens verder zullen gaan bewegen richting een nieuwe toekomst. Een toekomst met de nodige nieuwe uitdagingen maar ook een proces dat WAA met verve en met vertrouwen verder zal oppakken!

Niet alleen qua finetuning en optimalisatie van zowel de WAA organisatie als haar werkprocessen en qua bestuurlijke positionering zijn er grote uitdagingen voor WAA en haar gemeenten. Ook op financieel gebied blijft er een grote uitdaging die jaarlijks groter wordt. Immers: al vanaf 2015 heeft het Rijk jaarlijks oplopende kortingen op de rijksmiddelen voor het hele sociale domein inclusief de Wsw toegepast. Al vanaf 2015 heeft deze korting geresulteerd in een forse budgettaire druk bij het Schap. Een druk die in 2016 en 2017 verder is opgelopen. En een budgettaire druk die, ondanks een lagere korting dan begroot, ook in 2018 weer opgelopen, en zal bij ongewijzigd Rijksbeleid verder jaarlijks blijven oplopen tot en met 2020. En ook na 2020 zal het subsidietekort onveranderd blijven bestaan en zijn effect hebben voor de jaren daarna.

Los van bovenstaande ontwikkelingen is het Schap, en in haar verlengde haar 100% dochter en Wsw-uitvoeringsorganisatie WAA groep nv, er ook in 2018 weer in geslaagd haar doelen op sociaal, operationeel en financieel gebied te realiseren:

- **Sociaal**

Evenals in voorgaande jaren is op sociaal gebied eenieder die is aangewezen op passende arbeid vanuit de Wsw binnen de gestelde kaders en taakstellingen in 2018 zoveel als mogelijk geplaatst in een voor hem/haar zo passend mogelijke werkplek. Eind 2018 is ongeveer 95% van de Sw populatie passend en duurzaam geplaatst. De overige 5% is, gelet op de beperkingen bij zowel vraag als aanbod van/naar duurzaam passend werk, eind 2018 nog niet geplaatst. Het reduceren hiervan is dé uitdaging voor 2019 en volgende jaren. Een uitdaging die WAA graag en vol overgave oppakt!

De totale Wsw-bezetting van het Schap is in 2018, door het sluiten van de regeling en het wegvallen van de instroom Wsw vanaf 1-1-2015, verder gedaald van gemiddeld 740 arbeidsjaren in 2017 naar gemiddeld 710 arbeidsjaren in 2018. De Wsw-bezetting zal komende jaren verder dalen maar naar verwachting iets minder snel dan in de afgelopen jaren. Vanaf 2019 wordt een verdere afname met gemiddeld 20 tot 30 arbeidsjaren per jaar verwacht. In lijn met de krimp van de Wsw zal ook de eigen WAA organisatie hierop worden aangepast.

- **Operationeel**

De al vanaf 2014 ingezette beweging "Van binnen naar buiten" zorgde ook in 2018 voor zowel kwalitatieve en kwantitatieve krimp van de Wsw-bezetting op alle productie- en facilitaire activiteiten waarvoor deze activiteiten passend zijn. Tot en met het voorjaar 2018 zijn, daar waar mogelijk, nog andere doelgroepen vanuit de Participatiewet ingezet om met name bij de facilitaire activiteiten de krimp in Wsw-bezetting op te vangen. Dit om, in afwachting van het definitief vervreemden van deze activiteiten, klanten naar behoren te kunnen blijven bedienen en zo het werk, de klanten en de orders voor de brede doelgroep vanuit een breed gemeentelijk perspectief gezien, te behouden. Vervolgens zijn in het 1<sup>e</sup> en 2<sup>e</sup> kwartaal 2018 de laatste van deze activiteiten definitief vervreemd en zijn alle medewerkers die binnen deze activiteiten aan de slag waren, zoveel als mogelijk meegegaan naar de overnemende partij en middels een individuele en/of groepsdetachering aldaar geplaatst. Deze processen hebben wat langer geduurd dan oorspronkelijk verwacht, waardoor er sprake was van een langere uitloop tegen hogere kosten dan begroot. De zogenaamde buitenactiviteiten bij de uitvoeringsorganisatie WAA groep nv zoals Werken op locatie en Detacheringen, groeiden in 2018 maar bleven, o.a. door de latere vervreemdingen dan verwacht, in het eerste halfjaar 2018 nog achter bij de begroting. In de 2<sup>e</sup> helft van het jaar waren de vervreemdingsprocessen afgerond en is er sprake van een inhaalslag in zowel detacheringen als (financiële) resultaten bij de uitvoeringsorganisatie WAA groep nv, waardoor uiteindelijk de achterstand ten opzichte van de begroting beperkt bleef.

Los van de vervreemdingsoperaties is, evenals in 2017, ook in 2018 voor het instrument Begeleid Werken sprake van een daling ten opzichte van vorige jaren. Werkgevers zijn en blijven, ondanks alle maatregelen en impliciete dreigingen t.a.v. quotum c.a. en de verdere groei van het conceptuele denken en doen in het kader M(aatschappelijk) V(erantwoord) O(ndernemen) ondernemen ten spijt, onverminderd nog steeds zeer terughoudend bij het plaatsen van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Een ontwikkeling die in 2018 door de verdere aanscherpingen vanuit het politieke kader dat o.a. in de Wet Werk en Zekerheid en de komende wetgeving Arbeidsmarkt in Beweging wordt verrat, verder is gegroeid. MVO en een inclusieve arbeidsmarkt zijn nog steeds zaken die helaas (te) veel met de mond en (te) weinig praktisch vorm en inhoud wordt gegeven, bij zowel bedrijven als de overheid als in de gehele samenleving. En dat is naar verwachting iets dat niet op korte termijn gaat veranderen.

- **Financieel**

Ondanks de majeure "verbouwingen" en de druk op de afzet en omzet, zijn zowel het Schap als WAA groep nv er in 2018 wederom in geslaagd het beoogde financiële resultaat nagenoeg te behalen. Naast lagere frictiekosten bij het Schap, is dit met name a.g.v. een ten opzichte van de begroting – ondanks de forse organisatorische en fysieke verbouwingen in 2018 - nagenoeg gerealiseerd operationeel resultaat bij WAA groep nv én een subsidieresultaat Wsw dat in 2018 beter was dan begroot. Dit laatste was vooral een gevolg van minder dan begrote loonkosten a.g.v. lager dan begrote CAO verhogingen voor de Wsw medewerkers en lagere sociale premies c.a.



Het operationele bedrijfsresultaat was iets lager dan begroot, met name als gevolg van de latere vervreemdingen van de Kwekerij en de laatste facilitaire onderdelen van WAA. Weliswaar kwam hierdoor de toegevoegde waarde hoger uit dan begroot, doch dit ging gepaard met een nog hoger niveau van exploitatiekosten dan begroot, en tevens als dit wordt afgezet tegen het kostenniveau wat hoort bij de nieuwe detacheringsactiviteiten die vanaf medio 2018 daarvoor in de plaats kwamen. In de 2<sup>e</sup> helft van 2018 verbeterde het operationeel resultaat van WAA groep nv, ondanks (geleidelijk vanaf medio 2018 uitlopende) staartverplichtingen als gevolg van een nasleep uit de fysieke verhuizing per medio 2018, waarmee de strategie vanaf 2014 om de focus te verleggen van uitbouw en groei naar consolidatie en ombouw van bestaande activiteiten naar externe plaatsingen en naar kostenreducties, ook in 2018, evenals voorgaande jaren, haar vruchten heeft afgeworpen. Maatregelen zoals verdere en versnelde uitstroom en niet ingevulde vacatures voor regulier personeel, stringente budgetmaatregelen en een prudent investeringsbeleid zorgen voor een mitigerend effect hierbij en hebben er uiteindelijk voor gezorgd dat de in het eerste halfjaar van 2018 opgelopen achterstand in het operationele resultaat ten opzichte van begroot niveau, uiteindelijk beperkt bleef. Tegenover een iets lager dan begroot operationeel resultaat bij WAA groep nv staat een fors lagere uitgave voor frictiekosten in 2018. Enerzijds is frictie sterk beperkt door meer en eerder dan begrote krimp in regulier personeel. Dit doordat, conform eerder genoemd beleid, zoveel als mogelijk actief gestuurd en vol ingezet is op natuurlijk verloop (o.a. door in te zetten op meer gebruik van prépensioenregeling). Anderzijds zijn frictiekosten in 2018 beperkt doordat leverancierscontracten al vanaf 2017 in looptijd beperkt zijn, waardoor beëindigingskosten hiervoor sterk beperkt zijn gebleven. Bovendien is medio 2018 de gehele WAA organisatie verhuisd van de (te) grote, gehuurde en relatief dure productielocatie aan de Edisonstraat naar een fors kleinere, en veel goedkoper gehuurde kantoorlocatie aan de Prinsessesingel te Venlo. En, ondanks een niet begrote ICT investering die een direct gevolg was van de verhuizing, een operatie met een lager kostenplaatje dan eerder begroot. Dit omdat deze forse operatie grotendeels met en door eigen WAA personeel is gedaan. Een besparing in 2018 op frictiekosten en iets dat past bij het credo "sober, doelmatig en slagvaardig" zoals dat vanaf 2014 bij WAA gangbaar is. Waarvan acte en waarvoor (nogmaals) hulde voor eenieder die zich hiervoor naar zijn eigen mogelijkheden en vermogen heeft ingezet!

Last but not least: de vervreemding van de diverse activiteiten hebben, evenals in 2017, ook in 2018 tot een boekwinst geleid bij zowel WAA groep nv als ook voor het Schap. In 2018 was er, door de verkoop van het onroerende goed van de Kwekerij, sprake van extra en niet begrote middelen bij het Schap ad € 0,3 mio die in 2018 zorgden voor een fors beter resultaat. Conform eerdere bestuurlijke besluitvorming zijn deze boekresultaten (aanvullend) toegevoegd aan de bestemmingsreserve voor frictiekosten van het Schap en geormerkt ter dekking van toekomstige frictiekosten resp. mitigering van (aanvullende) gemeentelijke (frictie)bijdragen vanaf 2019.

De financiële exploitatie van het Schap is met een exploitatietekort van € 613.000 in 2018 beter dan het begrote tekort van € 2.204.000. De baten zijn € 765.000 hoger dan begroot. Dit als gevolg van de reeds genoemde incidentele boekwinst op de verkoop van het onroerend goed van de Kwekerij van € 267.000, en ook door een hogere Rijksbijdrage Wsw ad € 498.000. Dit laatste als gevolg van een hogere gemiddeld gerealiseerde Wsw-bezetting voor de doelgroep **niet**-Beschut in arbeidsjaren in 2018 ad 487,58 SE (begroot 476,8 SE), en een hogere rijksbijdrage Wsw dan begroot. Tevens is in 2018 sprake van per saldo lagere lasten ad € 826.000. Dit ondanks hogere uitvoerings- en plaatsingskosten (€ 274.000 hoger dan begroot als gevolg van de hogere bezetting dan begroot in arbeidsjaren, zoals hiervoor vermeld) als gevolg van m.n. lager dan begrote overige algemene kosten ad € 1.089.000. De algemene kosten zijn lager door lagere projectkosten voor Samen Anders! resp. lagere frictiekosten en minder inhuur van externe ondersteuning t.b.v. het actualiseren van de koers WAA / modernisering Wsw. Ten opzichte van 2017 is er sprake van een lager exploitatietekort van ongeveer € 1,3 mio. Dit door veel lagere uitvoerings- en plaatsingskosten Wsw (a.g.v. het, zoals al eerder aangegeven, per 1-1-2018 overgaan van de relatief dure Beschutte doelgroep Wsw naar de gemeenten), lagere vergoedingen voor frictiekosten aan WAA groep nv, lagere rentelasten voor hoogrentende langlopende leningen a.g.v. aflossingen hierop in 2017 en 2018 en herfinanciering hiervan via goedkoper rekeningcourantkrediet. De voordelen in 2018 worden deels gemitigeerd door ook in 2018 verder oplopende uitvoeringskosten Wsw per Wsw-er a.g.v. reguliere loon- en prijsstijgingen die niet wordt gecompenseerd in de rijksbijdrage per Wsw-arbeidsjaar, en door een lagere boekwinst op verkoop van onroerend goed dan in 2017.

Het exploitatietekort ad € 613.000 in 2018 wordt, naast een bijdrage uit bestemmingsreserves ad € 452.000 minus een onttrekking uit de bestemmingsreserve ad € 1.372.000, voor € 1.600.000 gedekt door een voor 2018 vastgestelde gemeentelijke tekortfinanciering. Hierna resteert een



overschot op de vooraf toegekende gemeentelijke middelen van € 67.000. Dit zal, conform bestuurlijke afspraken t.a.v. resultaat-bestemming, worden toegevoegd aan de algemene reserve van het Schap. Conform vigerende bestuursbesluiten zal het vrij beschikbare vermogen per ultimo 2018 van ongeveer € 1,0 mio worden gereserveerd als weerstandsvermogen. Eind 2018 bedraagt het aanwezige weerstandsvermogen van het Schap en WAA groep nv samen, na verwerking van het voorstel t.a.v. resultaatbestemming 2018, ca. € 6 mio. Het deel van het weerstandsvermogen boven het minimumniveau van € 3 mio zal in 2019 en volgende jaren worden ingezet ter mitigering van de gemeentelijke bijdragen. Tot een niveau van € 3 mio zal dit vermogen worden gereserveerd als buffer om de continuïteit van de onderneming te waarborgen.

De transformatie van WAA overall is eind 2018 afgerond. Het proces krijgt echter komende jaren een vervolg. Inhoudelijk is het zaak voor WAA vanaf 2019 haar organisatie en processen verder te finetunen en uit te lijnen. De basis staat eind 2018, maar het is zaak verder te professionaliseren en optimaliseren. De organisatie, structuur en bestuurlijke constellatie zal verder worden uitgewerkt door de gemeenten, met de gemeente Venlo als kartrekker. Er wordt ook komende jaren derhalve verder ge- en verbouwd aan WAA. En dat terwijl de winkel open blijft. En er zal ook de komende jaren druk blijven op de financiële exploitatie van WAA; oplopende kortingen op de rijksbijdrage Wsw door het Rijk en een goede, maar eind 2018 wel meer onzekere, economische situatie blijven naar verwachting ook voor de komende jaren beeldbepalend. De uitdagingen waar WAA voor staat zijn, en blijven onverminderd, niet gering. Maar ze bieden ook kansen. Kansen die WAA graag en met verve wil oppakken. Met tussen al die ontwikkelingen en dat "verbouwingsgeweld" steeds oog en oor houdende voor datgene wat écht wezenlijk is en waar het tenslotte écht om gaat: *het belang van de mensen die op haar zijn aangewezen voor het hebben van passend werk.*

## **1.1 Programmaverantwoording**

### **1.1.1 Doelstelling van WAA**

De doelstelling van WAA is het - voor en namens de deelnemende gemeenten - als Gemeenschappelijke Regeling uitvoering geven aan de verplichtingen die voortvloeien uit de Participatiewet onderdeel Wet Sociale Werkvoorziening (Wsw) in de regio Venlo tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten.

### **1.1.2 Algemene ontwikkelingen op bestuurlijk niveau**

In de Participatiewet, en in het verlengde daarvan in de Wsw, is aangegeven dat de regie en uitvoering van deze wet en regelingen bij gemeenten ligt. De deelnemende gemeenten van het Schap bepalen in en middels het Schap een gemeenschappelijke koers voor de uitvoering van de Wsw resp. voor WAA. Het Schap WAA Venlo e.o., fungeert hierbij als het centrale beleidsorgaan en als steun- en coördinatiepunt voor de drie deelnemende gemeenten om de Wsw concreet vorm en inhoud te geven. In het verlengde is de 100% deelneming en uitvoeringsorganisatie WAA groep nv, voor en namens het Schap, de integrale uitvoerder voor de Wsw voor de gemeenten Venlo, Beesel en Bergen. De Schapsbestuurders zijn hierbij tevens toezichthouders bij WAA groep nv. Deze uitvoeringsmodaliteit is van kracht tot en met 2019.

In 2015 is, als gevolg van de nieuwe ontwikkelingen voor de uitvoering van de Wsw onder de Participatiewet, een begin gemaakt met een onderzoek naar de toekomstbestendigheid van deze governancestructuur van de WAA organisatie in relatie tot de gehele aansturing en uitvoering van de Wsw door zowel het Schap als haar uitvoeringsorganisatie. Hangende de actualisatie van de koers van WAA is dit eind 2015 on hold gezet en in 2017 en 2018 weer deels opgepakt. Hangende het lopende onderzoek van de gemeente Venlo naar een integratie van WAA binnen haar sociale domein, is dit onderzoek vanaf medio 2018 tijdelijk on hold gezet. In afwachting van de definitieve resultaten en vervolgstappen die hieruit kunnen voortkomen, wordt voor het Schap (vooralsnog) uitgegaan van een situatie als going concern.

### 1.1.3 Beleidsvisie van het bestuur

Vanaf 2008 is onveranderd het beleid van zowel het Schap als haar uitvoeringsorganisatie WAA groep nv primair gericht op het, in opdracht van de deelnemende gemeenten, voor alle personen in de regio Venlo die via Participatiewet/ Wsw op haar zijn aangewezen, passende arbeid te realiseren in een zo veel als mogelijke reguliere arbeidsomgeving.

Het Schap dient haar maatschappelijke doelstelling te realiseren met inachtneming van en in overeenstemming met belangrijke strategische (maatschappelijk aanvaarde) uitgangspunten zoals rechtmatig, doelmatig en integer handelen en op een voor alle participanten transparante wijze verantwoording afleggen over het door haar gevoerde beleid en de resultaten hiervan.

Vanaf medio 2014 is door de gemeenten middels "Samen Groeien" de al vanaf 2008 ingezette strategische koers voor WAA verder aangescherpt en is, in lijn met de doelstelling "zo veel als mogelijk werken in een zo regulier mogelijke omgeving", aangegeven dat WAA zich diende te ontwikkelen tot een sociaal duurzaam detachingsbedrijf voor alle mensen die bij haar werkzaam zijn onder de Wsw. In lijn met die strategische koers en de in "Samen Groeien" verder aangegeven strategische uitgangspunten door de gemeenten, heeft WAA in 2014 een strategisch beleidsplan "Samen Anders!" vastgesteld waarin de vertaling is gemaakt van strategie en beleid naar projecten en uitvoering; van denken naar doen derhalve. Medio 2018 is, met de verhuizing van WAA én de vervreemding van de laatste eigen Productmarktcombinaties dit gehele proces van ombouwen afgerond. Echter, daarmee is het gehele proces nog niet afgerond. De volgende stap die vanaf medio 2018 is ingezet, is het verder optimaliseren en finetunen van de gehele WAA organisatie opdat elke dag opnieuw een uitgebalanceerde belangenafweging kan worden gemaakt tussen eigen organisatie-, werknemers- en klantenbelangen. Daarmee wordt concreet invulling gegeven aan de laatste uitvoeringsfase van de strategische koers zijnde het (verder) professionaliseren van WAA tot het gewenste sociaal duurzaam detachingsbedrijf. Zoals gebruikelijk wordt het strategisch beleid van WAA periodiek in een review door het management, het Bestuur en de Raad van Commissarissen afgezet tegen de nieuwste ontwikkelingen en herijkt. In lijn met de laatste uitgangspunten en kaders is onderstaande visie en missie van kracht en vastgesteld:

- **Missie: WAA groep voegt waarde toe aan haar opdrachtgevers door de inzet van SW-medewerkers.**
- **Visie: WAA groep is dé professionele organisator van duurzaam werk voor SW-medewerkers bij reguliere bedrijven in de regio Noord-Limburg.**

Visie en missie moeten leiden tot een WAA-organisatie waarin onderstaande strategische items centraal staan:

- Heeft sociaal en financieel renderende strategische allianties en co-creaties met het regionale bedrijfsleven en overheden.
- Realiseert voor haar SW-medewerkers duurzame plaatsingen in groepen bij opdrachtgevers.
- Ambieert samen met haar Sw-medewerkers ontplooiing gericht op maximale loonwaarde.
- Is een proces- en resultaatgerichte organisatie waarin met plezier gewerkt wordt.

*De strategische koers is verder vertaald in onderstaande door het Bestuur vastgestelde strategische uitgangspunten en beleidslijnen:*

1. Voor de bepaling van de strategische beleidskeuzes van de WAA groep is de uitvoering van de Participatiewet –zowel op regionaal als op lokaal niveau- maatgevend. Het Werkgevers Servicepunt (WSP), bestuurd vanuit het Werkbedrijf en de in het WSP samenwerkende partners, is in deze strategie vanuit (semi-)overheidszijde het regie- en coördinatiecentrum voor de arbeidsmarkt regionale vraagstukken van vraag- en aanbod.
2. De verantwoordelijkheid voor zowel de regie als uitvoering voor het beschutte deel van de Wsw is per 1 januari 2018 geheel in handen van de deelnemende gemeenten zelf. Zij zijn vanaf die datum zelf verantwoordelijk voor zowel het materieel werkgeverschap voor deze Wsw groep als aanbod van werkplekken aan SW-medewerkers uit de Beschutte Wsw groep alwaar zij (financieel) verantwoordelijk voor zijn onder de Wsw.
3. Bij het overdragen van deze verantwoordelijkheid gelden de volgende aspecten:
  - Bij de definitie 'beschut werk' gaat het om SW-medewerkers met een loonwaarde van 40% van minimumloon of lager;
  - De gemeenten kunnen zelf werkplekken organiseren of deze inkopen bij andere organisaties;

- De betreffende SW-medewerkers blijven formeel in dienst bij het Schap WAA. De rechten en plichten van de huidige SW-medewerkers blijven gehandhaafd. De gemeenten nemen het materiele werkgeverschap voor deze groep vanaf 1-1-2018 over van WAA Groep nv. WAA groep nv treedt per 1 januari 2018 voor deze groep alleen als pay-roller/HR-dienstverlener op. De WAA groep vraagt voor deze vorm van dienstverlening aan de gemeente een marktconform tarief.

De WAA-groep heeft, in lijn met deze beleidslijn, geleidelijk haar eigen fysieke voorzieningen als aanbieder van beschut werk afgebouwd en per medio 2018 volledig afgestoten. In lijn met de tweede beleidslijn zijnde omvorming tot een sociaal duurzaam detachingsbedrijf voor de resterende Wsw-doelgroep, heeft WAA de andere eigen activiteiten per medio 2018 volledig vervreemd dan wel beëindigd. Door de vervreemding van eigen activiteiten naar het vrije bedrijfsleven resp. de transitie van eigen ondernemer naar uitlener van Sw-arbeid, en de transitie van centraal beschut werk werken in huis van WAA naar decentraal werken bij de eigen gemeenten resp. naar Huizen van de Wijk in Venlo en Werk in Buurten in de kernen van Beesel en Bergen, krimpt de WAA-organisatie. De centrale staf-, productie- en dienstenorganisatie is als gevolg hiervan geleidelijk af- en omgebouwd. De effecten hiervan op de organisatie WAA zijn vertaald in de begrotingen vanaf 2015.

Vanuit financieel perspectief is hierbij nog van belang aan te geven dat, omdat vanaf 1 januari 2018 de deelnemende gemeenten (Beesel, Bergen en Venlo) in financiële zin volledig zelf verantwoordelijk zijn voor een grote groep Wsw medewerkers en het deel van de huidige verdeelsleutel voor de gemeentelijke bijdrage aan WAA dat gebaseerd is op de aantallen SW-medewerkers van hun gemeenten, vanaf 1 januari 2018 hiermede gecorrigeerd wordt.

Bij de uitvoering van de Participatiewet kan het Werkgever Servicepunt (WSP) het detacheren van werkzoekenden als instrument inzetten bij de werkgeversdienstverlening. De WAA-groep kan voor de invulling van die detachingsopgave zorgdragen, maar zal dit alleen doen op nadrukkelijk verzoek van haar deelnemende gemeenten én na expliciete toestemming van het Bestuur. Primair is en blijft WAA als kerntaak zich richten op het verder ontwikkelen van een sociaal detachingsbedrijf voor sec de Wsw-ers.

De gemeente Beesel stuurt vanaf medio 2016 in directe zin haar eigen SW-medewerkers 'in het groen' zelf aan. Een optie die de gemeente Venlo begin 2018 ook heeft gekozen. Een dergelijke optie past goed in het bestaande gedachtegoed van 'Samen Groeien/Samen Anders'.

Hangende de eventuele herpositionering van WAA zal, als follow up van de bestuurlijke verkenning eind 2017 van alternatieven t.a.v. de inrichting en uitvoering van de gehele WAA organisatie in lijn met de laatste actuele ontwikkelingen zoals eerder genoemd, er (vooral nog) niet op verdere formele samenwerking tussen de SW-bedrijven in de arbeidsmarktregio Noord-Limburg (NLW-groep, Intos en WAA-groep) worden ingezet. Bedrijfsmatige samenwerking om tot kostenreductie en/of kwaliteitsverbetering te komen, is wel mogelijk. De inkooprelatie die vanaf medio 2018 geregeld is tussen WAA groep nv en NLW voor zgn. vangnetgevallen (medewerkers die al dan niet tijdelijk niet geplaatst kunnen worden op reguliere detachingsplekken) is een voorbeeld van een dergelijke WINWIN samenwerking.

#### **1.1.4 Ontwikkelingen ten aanzien van de Gemeenschappelijke Regeling**

In 2018 is onder invloed van nieuwe collegesamenstellingen bij de deelnemende gemeenten o.b.v. bestuurlijke afspraken de bestuurlijke samenstelling van de Gemeenschappelijke Regeling gewijzigd ten opzichte van 2017. De invulling van de functies van penningmeester, secretaris en het voorzitterschap van WAA Venlo e.o. zijn vanaf ongeveer medio 2018 gewijzigd.

Het Bestuur van het Schap bestaat uit;

- een Algemeen Bestuur dat bestaat uit een voorzitter, penningmeester en secretaris die benoemd zijn door, voor en namens de colleges uit de drie in het Schap WAA Venlo e.o. deelnemende gemeenten;
- een Dagelijks Bestuur dat bestaat uit een voorzitter die wordt afgevaardigd uit het algemeen bestuur en twee adviseurs, waarbij de twee adviseurs sec een adviserende stem hebben in het dagelijks bestuur.

De bestuurlijke inrichting voldoet op deze wijze geheel aan alle vigerende bepalingen zoals die in de WGR van kracht zijn.

Zoals al is aangegeven is eerder al door het Bestuur van het Schap onderkend dat de sterk veranderende omgeving rondom de Wsw en het hele sociale domein in combinatie met een andere koers en beleid van WAA overall, andere eisen stelt aan de bestuur- en governancestructuur van de hele organisatie WAA. Een proces dat vanaf 2014 met fases is opgepakt, maar vanaf begin 2018, in het licht van het onderzoek van de gemeente Venlo naar een nieuwe, gezamenlijke toekomst van WAA en het sociale domein van de gemeente Venlo, on hold is gezet. Afhankelijk van de uitkomsten van dit onderzoek, zal besloten worden of en zo ja op welke wijze de herijking van de huidige bestuurlijke en operationele constellatie van WAA overall verder worden opgepakt en afgerond.

Last but not least: herindeling van gemeenten is momenteel in de regio Noord Limburg geen issue maar het is natuurlijk in de toekomst niet uit te sluiten dat in het Schap deelnemende gemeenten, direct of indirect toch ooit weer betrokken zijn en/of (wederom) worden bij volgende gemeentelijke herindelingen. Herindelingen die direct relevant kunnen zijn voor de bestuurlijke constellatie en/of het directe verzorgingsgebied van WAA Venlo e.o.

### **1.1.5 Ontwikkelingen in de Wsw**

Met ingang van 1-1-2015 is de Wsw opgegaan in een nieuwe, veel meer omvattende Participatiewet. Binnen de Participatiewet wordt de Wsw afgebouwd ten gunste van andere regelingen, doordat er vanaf 1-1-2015 geen instroom in de Wsw meer mogelijk is.

De Participatiewet zorgt voor een sluitende aanpak van alle vraagstukken rondom werk, inkomen en zorg voor mensen die om welke reden dan ook en al dan niet tijdelijk en/of permanent een steuntje in de rug nodig hebben. De wet heeft de gemeenten aangewezen om vanaf 1-1-2015 in gezamenlijkheid binnen een arbeidsregio als de enige, centrale regiehouder en regievoerder voor het hele sociale domein.

De Wsw is onder de Participatiewet zowel inhoudelijk als budgettair één van de onderdelen in de nieuwe wet en kent derhalve geen apart budget meer voor de financiering van de doorlopende verplichtingen uit de Wsw. De Wsw-middelen zijn wel nog apart zichtbaar, maar niet meer apart gealloceerd, en vormen een integraal en niet geoormerkt deel van het totale participatiebudget dat gemeenten ontvangen voor de gehele - sluitende - keten van instrumenten rondom mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt.

Dit past in het doel van de wet die beoogt: a) ontschotting van mensen en middelen, en b) "meer te doen met minder middelen". In 2014 heeft het Rijk hiervoor eerste stappen gezet, en in de jaren daarna steeds jaarlijks volgende stappen, en het participatiebudget jaarlijks verder verlaagd. Deze ontwikkeling heeft zich ook in 2018 voortgezet, en zal naar verwachting tot en met 2020 doorzetten. Het invoeren van de Participatiewet zal, conform de doelstelling van het Rijk uit 2014, naar verwachting zo uiteindelijk samen gaan met een structureel lagere financiering voor zowel de Wsw als het hele gemeentelijke sociale domein voor een langere termijn.

### **1.1.6 Programma sociale werkvoorziening**

Het Schap kent in zijn begroting en jaarrekening één programma. Dit is het programma Sociale werkvoorziening. Alle processen van het Schap, inclusief alle ondersteunende processen zoals bestuur, financieel en operationeel beheer e.d., zijn gericht op dit programma, zijnde het verzorgen van de uitvoering Wsw voor de deelnemende gemeenten.

#### **1.1.6.1 Algemeen**

Vanaf 1-1-2015 is de Wsw opgegaan in de Participatiewet en is daarmee zowel inhoudelijk als financieel één van de onderdelen in de nieuwe wet. Ondanks dat de Wsw één geheel is met alle andere arbeidsmarkt-toeleidings-instrumenten binnen een overall en ontschot gemeentelijk budget, zijn in de nieuwe Participatiewet veel bepalingen vanuit de oude Wsw één op één doorgezet. Zo worden in de Participatiewet wettelijke kaders aangegeven waarbinnen het aandeel van de Wsw in het totale nieuwe budget wordt vastgesteld door het Ministerie van SZW.

Door dit Ministerie wordt aan de hand van op gemeentelijk en landelijk niveau jaarlijks geactualiseerde en op actuariële basis bepaalde blijf- en uitstroomkansen binnen de Wsw het

budgetdeel voor de Wsw in het totale landelijke participatiebudget vastgesteld waarna onderstaande variabelen hiervan worden afgeleid:

- Het aantal medewerkers, uitgedrukt in arbeidsjaren (AJ) resp. standardeenheden (SE), dat landelijk via de sociale werkvoorziening bekostigd wordt;
- Een vast budget per standardeenheid;
- De "omrekenverhouding" SW-medewerkers, uitgedrukt in Full Time Equivalent (FTE), naar arbeidsjaren resp. standardeenheden, kenbaar gemaakt aan de afzonderlijke bestuurlijke eenheden middels een uitvoeringsbeschikking. In 2018 is (conform voorgaande jaren) de volgende omrekenfactor vastgesteld:
  - Licht gehandicapt 1,00
  - Middel gehandicapt 1,00
  - Zwaar gehandicapt 1,25

Het Wsw-budgetdeel in het totale participatiebudget wordt jaarlijks op het niveau van de afzonderlijke gemeenten vastgesteld en minimaal 1x per jaar herzien. Elke gemeente heeft zijn eigen budgettoekenning voor de Wsw en hiervan afgeleide taakstelling en is zelf hiervoor verantwoordelijk. Onder- en overbenutting van het Wsw-budgetdeel is dan geheel voor eigen risico en rekening van de gemeente zelf.

Het Schap voert namens de deelnemende gemeenten de Wsw uit en bewaakt met, voor en namens de individuele gemeenten voor hun rekening en risico de Wsw-taakstelling van elke individuele gemeente.

### 1.1.6.2 Sociaal beleid

Het sociale beleid van het Schap is nader uitgewerkt in onderstaande concrete aspecten waarbij de doelstellingen vertaald zijn in concreet meetbare termen als:

- Een beleid gericht op uitstroom van Wsw-medewerkers naar het reguliere bedrijfsleven, rekening houdend met de individuele wensen en mogelijkheden van eenieder.
- Binnen de zeer beperktere maar toch nog aanwezige, mogelijkheden van het Schap zorgen voor een optimale invulling van de jaarlijks door gemeenten resp. het Rijk aangegeven taakstelling.

#### Plaatsingen, in- en uitstroom

Het verloop van het aantal geplaatste fte (incl. Begeleid werken) is als volgt:

	2018	2017	2016
<b>Beginstand</b>	<b>708,0</b>	<b>739,4</b>	<b>777,9</b>
Af: beschutte groep naar deeln. gemeenten	-214,3	n.v.t.	n.v.t.
<b>Beginstand excl. beschut</b>	<b>493,7</b>	<b>n.v.t.</b>	<b>n.v.t.</b>
Bij: instroom	0,0	0,0	0,0
Bij: toename a.g.v. verhuizingen en wijzigingen van handicapcode	7,5	4,1	8,0
Af: uitstroom naar reguliere arbeid	0,0	0,0	0,0
Af: uitstroom overige	- 28,6	- 35,5	- 46,5
<b>Eindstand</b>	<b>472,8</b>	<b>708,0</b>	<b>739,4</b>

Als gevolg van de m.i.v. 1 januari 2015 in werking getreden Participatiewet vindt, behoudens naadloze overnames c.a. a.g.v. verhuizingen, geen instroom van Wsw meer plaats.

Evenals in voorgaande jaren, heeft ook in 2018 geen door- en uitstroom van cliënten vanuit de Wsw naar reguliere arbeid plaatsgevonden. Werkgevers blijven, na invoering van de Wet Werk en Zekerheid in het achterhoofd, bijzonder huiverig om mensen met een Wsw-achtergrond in vaste dienst te nemen. De hoge risicoperceptie t.a.v. verzuim- en begeleidingskosten op dit punt is en blijft een moeilijk te doorbreken iets bij het vormen van een (voor-)oordeel hiervoor bij reguliere werkgevers. De vraag is of een nieuwe Wet en/of quoteringsregeling i.o. hierin iets verandert. Ook durft de Wsw-er zelf de stap vaak niet aan.

In onderstaande tabel is zichtbaar hoe de doelstelling "van binnen naar buiten", rekening houdend met de moeilijke markt voor externe plaatsingen, per ultimo van het jaar is ingevuld.



## Bezetting per werksoort in fte

Ultimo boekjaar 1)	2018	%	2017	%	2016	%	2015	%
- Begeleid werken	54	11	51	11	53	10	60	11
- (Indiv. en groeps-) detacheringen	294	62	183	38	140	27	89	16
- Werken op locatie	94	20	93	19	85	16	61	11
- Overige niet-beschut, incl. intern	31	7	153	32	246	47	345	62
<b>Totaal</b>	<b>473</b>	<b>100</b>	<b>480</b>	<b>100</b>	<b>524</b>	<b>100</b>	<b>555</b>	<b>100</b>
- Beschut werken intern/in buurten	0		228		215		223	
<b>Totaal generaal</b>	<b>473</b>		<b>708</b>		<b>739</b>		<b>778</b>	

1) Vanaf 2018 valt de beschutte groep onder verantwoordelijkheid van de deelnemende gemeenten.

In bovenstaande tabel is duidelijk te zien dat WAA de beweging "van binnen naar buiten" in 2018 verder en verstrekt heeft voort- en doorgezet. Per 1-1-2018 is de Beschutte omgeving intern overgedragen aan de gemeenten. Voor de niet Beschutte Wsw plaatsingen is, met de afrondingen van de vervreemdingen van de laatste activiteiten begin 2018 en uiteindelijk met het afscheid nemen van het industriecomplex aan de Edisonstraat te Venlo en de verhuizing naar de huidige kantoorruimte aan de Prinsessesingel, per medio 2018 afscheid genomen van alle interne Wsw activiteiten. Hiermede is een eindpunt gemarkeerd in het proces "Van binnen naar buiten" en is de transformatie van WAA succesvol afgerond. WAA blijft zich in de komende jaren onverminderd verder richten op detachering, maar de grenzen zijn hierbij wel in zicht.

## Personeelsbezetting Wsw per handicapcategorie:

Gemiddeld 1)	2018		2017		2016	
	fte	%	fte	%	fte	%
(Incl. Begeleid werken)						
Licht	1,0	0	1,0	0	0,0	0
Matig	459,5	95	653,9	91	686,8	91
Ernstig	21,5	5	67,9	9	70,0	9
<b>Totaal</b>	<b>482,0</b>	<b>100</b>	<b>722,8</b>	<b>100</b>	<b>756,8</b>	<b>100</b>

1) Vanaf 2018 valt de beschutte groep onder verantwoordelijkheid van de deelnemende gemeenten.

In bovenstaande tabel is zichtbaar dat het % ernstig gehandicapten, in 2018 is gedaald, dit a.g.v. de overgang per 1 januari 2018 van de beschutte groep (met relatief meer ernstig gehandicapten) naar de deelnemende gemeenten.

## Personeelsbezetting Wsw per leeftijdscategorie:

Ultimo boekjaar 1)	2018		2017		2016	
(Incl. Begeleid werken)	fte	%	fte	%	fte	%
Tot 25 jaar	0,0	0	0,9	0	4,8	1
25 t/m 34 jaar	67,8	15	95,1	13	105,8	14
35 t/m 44 jaar	76,4	16	123,5	18	130,5	18
45 t/m 54 jaar	143,3	30	217,6	31	242,5	33
55 jaar en ouder	185,3	39	270,9	38	255,8	34
<b>Totaal</b>	<b>472,8</b>	<b>100</b>	<b>708,0</b>	<b>100</b>	<b>739,4</b>	<b>100</b>

1) Vanaf 2018 valt de beschutte groep onder verantwoordelijkheid van de deelnemende gemeenten.

Het percentage medewerkers Wsw in de oudste leeftijdscategorie is in 2018 wederom gestegen ten opzichte van vorige jaren. Dit a) doordat er geen sprake meer is van instroom en b) door beperkte uitstroom van ouderen uit de Wsw. WAA en de Sw-Nederland vergrijst in een jaarlijks oplopend tempo, waarbij het tempo waarin binnen dit bij WAA en de Sw-Nederland van toepassing is, veel hoger resp. groter is dan in de rest van de samenleving. Met bijna 70% (!! ) van de werknemers die 45+ zijn en een maatschappelijk sterk verouderde maar wel ook in de vanaf 2016 van toepassing zijnde Wsw-cao, die Wsw-ers nog steeds ongebreideld en ruim faciliteert om bijna volledig doorbetaald in deeltijd te gaan werken middels ruime VUT- en prepensioenregelingen, is vergrijzing een main issue dat bij WAA, evenals bij andere SW bedrijven, dagelijks speelt en een fors effect heeft op de dagelijkse operationele en financiële bedrijfsvoering.

## Personeelsbezetting Wsw per gemeente:

Ultimo boekjaar 1)	2018		2017		2016	
	Fte	%	fte	%	fte	%
(Incl. Begeleid werken)						
Beesel	44,2	9	61,9	9	63,5	10
Bergen	58,8	13	89,7	13	93,1	12
Venlo	369,8	78	556,4	78	559,1	75
<b>Totaal uit deelnemende gemeenten</b>	<b>472,8</b>	<b>100</b>	<b>708,0</b>	<b>100</b>	<b>715,7</b>	<b>97</b>
Bij: niet deelnemende gemeenten	0,0	0	0,0	0	23,7	3
<b>Totaal generaal</b>	<b>472,8</b>	<b>100</b>	<b>708,0</b>	<b>100</b>	<b>739,4</b>	<b>100</b>

1) Vanaf 2018 valt de beschutte groep onder verantwoordelijkheid van de deelnemende gemeenten.

Als gevolg van het invoeren van de Participatiewet in er vanaf 2015 geen instroom meer in de Wsw. Hierdoor krimpt de Wsw jaarlijks en is over- en onderrealisatie van budget/ taakstelling t.a.v. het Wsw-deel voor gemeenten nadrukkelijk een onvermijdelijk risico. Met name is dit risico aanwezig voor kleinere gemeenten zoals Beesel en Bergen omdat de stuurmiddelen hier beperkter zijn.

## Taakstelling Wsw en realisatie

De gemiddelde bezetting Wsw (incl. Begeleid werken) voor de deelnemende gemeenten in 2018 bedroeg 710,20 arbeidsjaren/SE.

Aantal Wsw-ers in Arbeidsjaren/ SE (gemiddeld):	2018	2017	2016
Werkelijk gerealiseerd in boekjaar:			
Beschut	222,62		
Niet beschut	487,58		
Werkelijk gerealiseerd totaal Schap	710,20	739,74	774,29
-/-aandeel niet deelnemende gemeenten in totaal	0,00	0,00	23,74
<b>= Werkelijk gerealiseerd voor deelnemende gemeenten (A)</b>	<b>710,20</b>	<b>739,74</b>	<b>750,55</b>
Totaal taakstelling in jaar van deelnemende gemeenten	723,04	746,03	795,36
-/- ingevuld door andere Wsw werkvoorzieningsschappen resp. door externen via PGB	3,74	4,35	38,69
<b>= Door WAA in jaar in te vullen taakstelling voor deelnemende gemeenten (B)</b>	<b>719,30</b>	<b>741,68</b>	<b>756,67</b>
<b>Over(+) / onder (-) realisatie (A – B)</b>	<b>-9,10</b>	<b>-1,94</b>	<b>-6,12</b>

Vanaf 2017 is, in tegenstelling tot de eerdere jaren, niet meer de woon-maar de werkgemeente financieel verantwoordelijk om uitvoering te geven aan de Wsw voor die Wsw-ers die vanaf 2017 onder haar vleugels en op haar "grondgebied" werkzaam zijn. Er is vanaf 2017 derhalve niet structureel meer sprake van een Wsw bezetting uit zgn. niet deelnemende gemeenten.

Evenals in 2017 is ook in 2018 is sprake van orderrealisatie waarbij er wel forse verschillen zijn en blijven tussen de gemeenten onderling. Daar waar mogelijk heeft het Schap bijgestuurd maar heeft zij zeer beperkte mogelijkheden en invloed op de ontwikkeling van de Wsw-bezetting, zowel overall als per individuele gemeente.

Het totale ziekteverzuim Wsw van WAA (incl. beschut) is in 2018 gestegen naar 17,5% (2017: 16,2%). Deze stijging is een landelijke trend en is o.a. een gevolg van de algemene vergrijzingsgolf die door heel SW-land gaat. Maar los daarvan is en blijft het ziekteverzuim bij WAA boven het landelijke gemiddelde voor de SW (2017: 13,3%). Reden om vanaf 2017 hier extra aandacht aan te geven en in 2019 hierop specifiek verdere extra maatregelen te nemen voor WAA!



### 1.1.6.3 Financieel beleid

Het jaar 2018 is afgesloten met een exploitatietekort ad €613.000. Dit resultaat is €1.591.000 beter dan begroot (een tekort ad €2.204.000), dit vooral door:

- een lagere bijdrage (ad €1.089.000) in de frictiekosten van WAA groep nv;
- een boekwinst op verkoop van onroerend goed (ad €267.000);
- een lager subsidietekort (ad €223.000) door een hogere rijksbijdrage per SE (standaardeenheid) t.o.v. uitvoerings- en plaatsingskosten die per SE wel op begroot niveau zijn gebleven:

	<b>gewijzigde begroting 2018</b>	<b>realisatie 2018</b>	<b>afwijking</b>
Rijkssubsidie regulier per SE	€ 24.777	€ 25.248	€471
Uitvoerings- en plaatsingskosten per SE	€ 25.407	€ 25.407	0
Subsidietekort per SE	-€ 630	-€ 159	€471
Aantal SE	476,78	487,58	10,8
<b>Subsidietekort totaal</b>	<b>-€ 300.359</b>	<b>-€ 77.525</b>	<b>€222.834</b>

Het exploitatietekort ad € 613.000 in 2018 wordt gedekt door gemeentelijke bijdragen ad €1.600.000 en door een bijdrage uit bestemmingsreserves ad € 452.000. Conform bestuursbesluit wordt de genoemde boekwinst toegevoegd aan de bestemmingsreserve. Hierna resteert een overschot op de gemeentelijke bijdragen van € 67.000. Dit wordt conform bestuurlijke besluitvorming toegevoegd aan de algemene reserve.

### 1.1.6.4 Overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien

Het Schap voert één programma uit, zijnde de Wet Sociale Werkvoorziening. De volledige exploitatie van WAA is hierop gericht, waardoor er geen sprake is van over the headkosten, resp. kosten die gemaakt worden voor meerdere programma's. Er is derhalve bij het Schap alleen sprake van overhead t.a.v. indirecte kosten.

T.a.v. vennootschapsbelasting (Vpb) is het Schap vrijgesteld van vennootschapsbelasting. Dit omdat het Schap geen onderneming voert zoals bedoeld in de Wet Vpb. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar de risicoparagraaf 1.2.1.1 onderdeel 4. Fiscale risico's.

T.a.v. het onderdeel Onvoorzien is in de begroting 2018 onder Overige algemene kosten een post hiervoor opgenomen ad € 14.000. Deze post Onvoorzien wordt in 2018 niet aangesproken.

### 1.1.7 Realisatie van doelmatigheid en rechtmatigheid

Het is een non-issue en een natuurlijk uitgangspunt dat een publiekrechtelijke organisatie als WAA in al haar doen en laten bij de uitvoering van haar publieke taak altijd en overal doelmatig en rechtmatig handelt. Dit geldt voor zowel de wettelijke als ook in de uitvoering alle andere (overheids-)taken die door de participanten in de regeling bij haar zijn neergelegd.

#### Doelmatigheid

Doelmatig opereren ten aanzien van haar sociale opdracht betekent voor WAA het maximaal invullen van de taakstelling voor haar gemeenten. Het Schap heeft, evenals in voorgaande jaren, ook in 2018 op dit aspect binnen haar mogelijkheden maximaal invulling gegeven aan haar doelstelling en derhalve op dit punt doelmatig gehandeld.

Doelmatigheid veronderstelt ook dat alle toegewezen taken binnen de gestelde kaders adequaat worden uitgevoerd met in achtname van alle vigerende (wettelijke) kaders en tegen voor deze participanten aanvaardbare kosten. Hiertoe zijn in het kader van doelmatigheid vanaf 2017 onderstaande in "Samen Groeien" en in de geactualiseerde koers bevestigde, verankerde randvoorwaarden opgenomen:

- De werkwijze van het WAA bedrijf moet sober en doelmatig zijn: de uitgaven binnen de overige kosten worden hierop aangepast. Daar waar expertise of andere vormen van ondersteuning noodzakelijk is wordt contact gezocht met de drie deelnemende gemeenten; vacatures zouden dan ook over en weer kunnen worden uitgewisseld;
- WAA dient zo min mogelijk langlopende financiële verplichtingen aan te gaan. Daar waar dit onverhoopt toch aan de orde zou kunnen en moeten zijn vanuit bedrijfsvoering, wordt dit vooraf afgestemd en besloten in samenspraak met de deelnemende gemeenten. Dit om eventuele staartverplichtingen als gevolg van een mogelijke mismatch tussen eisen en wensen van een sterk veranderende WAA-organisatie en kosten uit lopende contracten en investeringen te minimaliseren;
- Binnen de huidige financiële positie van zowel WAA als gemeenten zal een substantieel bedrag inzetbaar worden gemaakt om de beoogde transitie te maken, waardoor de WAA "fit" wordt en een kostenstructuur krijgt die past bij een veranderende maar ook krimpende organisatie. De gehele ombouw en transitie van de entiteit WAA zal gecontroleerd en geconditioneerd gebeuren met oog voor organisatorische en financiële stabiliteit en continuïteit van de organisatie WAA én haar participanten. Inzet van eigen én aparte frictiemiddelen moet gebeuren rekening houdende met en binnen de bestaande financiële mogelijkheden van zowel WAA als de deelnemende gemeenten en onder genoemde randvoorwaarden.

Doelmatig opereren in uitvoering betekent voor zowel het Schap als haar uitvoeringsorganisatie WAA groep nv de Wsw uitvoeren voor haar deelnemende gemeenten tegen voor deelnemende gemeenten aanvaardbare kosten en bijdragen. WAA blijft in dit proces ten aanzien van doelmatigheid jaarlijks streven naar evenwicht tussen doel en de hieraan verbonden kosten en bijdragen, in samenwerking met de deelnemende gemeenten. Doel is om middels een combinatie van mogelijkheden het resultaat op bedrijfsvoering bij de WAA jaarlijks te verhogen en daardoor de kortingen op de rijksbijdrage Wsw op te vangen met als gevolg de gemeentelijke bijdragen te beperken. In alle jaar- en meerjarenbegrotingen t/m 2024 is jaarlijks een tekort voor WAA op de uitvoering van de Wsw opgenomen, dat past binnen dit kader. De tekorten worden (vooralsnog) jaarlijks gedekt door een (aanvullende) gemeentelijke bijdrage.

Doelmatigheid is en blijft altijd voor WAA van belang en zal intern periodiek worden gemeten en getoetst aan de hand van vooraf benoemde prestatie-indicatoren. Via jaarrekeningen, begrotingen, kwartaalberichten, maandrapportages en maandelijkse dashboards worden periodiek alle voor de sturing en bedrijfsvoering relevante indicatoren op een eenduidige en transparante wijze periodiek aan alle belanghebbenden bij WAA gepresenteerd.

Naast eigen indicatoren wordt doelmatigheid bij het Schap en haar uitvoeringsorganisatie WAA groep nv jaarlijks getoetst door de gerealiseerde doelen en de daarbij behorende kosten voor de uitvoering van de Wsw af te zetten tegen beschikbare branchegegevens. Dit, tezamen met een duidelijke periodieke (interne) verantwoording en toelichting op resultaten en van nature ingebouwde interne en externe controles, zorgt voor een informatieverzorging die de vereiste (bestuurlijke) transparantie waarborgt. WAA heeft altijd al doelmatigheid hoog in haar vaandel staan en zal op dit punt de ingezette lijn blijven volgen.

## **Rechtmatigheid**

Rechtmatigheid is te zien als "handelt binnen vigerende (wettelijke) kaders". Maar behelst ook dat WAA denkt en doet binnen zowel wettelijke maar ook binnen alle andere bestuurlijke beleids- en richtlijnen zoals die door haar deelnemende gemeenten zijn geformuleerd. Rechtmatigheid veronderstelt ook te allen tijde integer zijn in al het doen en laten. Nogmaals: voor een publieke organisatie als WAA een must en een vanzelfsprekendheid.

Bij rechtmatigheid hoort ook het adequaat afleggen van verantwoording naar alle participanten, transparantie in doen en laten en integer zijn. Dit zijn de uitgangspunten voor al het handelen en doen en als zodanig benoemd door WAA.

Omdat het afleggen van verantwoording en transparantie voor WAA altijd al van groot belang was en ook blijft, en het Schap het belang van Sisa en de informatie die hieruit naar voren kwam, onverminderd onderschrijft, zijn – ondanks het ontbreken van een wettelijke verplichting hiervoor – in 2018 wederom de van toepassing zijnde Sisa-gegevens door WAA integraal opgenomen in de jaarstukken.

De accountant wordt geacht middels de controleverklaring aan te geven in hoeverre WAA heeft voldaan aan de eisen van financiële en sociale rechtmatigheid:

- De financiële rechtmatigheid wordt getoetst door te controleren in hoeverre alle uitgaven binnen de kaders van de genoemde wettelijke regelingen vallen én of deze passen binnen wettelijke bepalingen voor verslaggeving (gemeentelijke comptabiliteitsvoorschriften), financiering (wet FIDO), etc. Vanaf den beginne heeft WAA steeds ruimschoots aan de gestelde rechtmatigheidseisen voldaan en ook in 2018 is dit het geval. WAA blijft ook in de toekomst streven om steeds aan deze eisen te voldoen maar kan geen garantie hiervoor geven. Dit omdat het Rijk jaarlijks wet- en regelgeving aanpast zonder rekening te houden met praktische (on)mogelijkheden. Hierdoor is het risico van subsidiekorting altijd latent aanwezig.
- De sociale rechtmatigheid wordt getoetst door te controleren of WAA heeft voldaan aan de personele eisen zoals die door het Rijk in de Wsw heeft neergelegd.

WAA richt zich vanaf 2014 onverminderd sec op de uitvoering van de Wsw. Behoudens de inzet van mensen uit de Participatiewet op werkobjecten á la Wsw om de uitvoering van de Wsw te ondersteunen, zijn geen andere doelgroepen dan Wsw in behandeling bij WAA. De resultaten (i.c. kosten en opbrengsten) die door WAA gegenereerd worden, worden geassocieerd als publiekrechtelijk. De publieke activiteit van WAA vloeit namelijk per definitie voort uit de Wsw. Mocht er sprake zijn van activiteiten die niet hieraan direct of indirect gerelateerd zijn, worden deze steeds zowel operationeel als financieel nadrukkelijk gescheiden van de Wsw. Op deze wijze voldoet WAA aan de eisen die de Wsw stelt en is de scheiding Wsw - overige activiteiten en public - en private financiering duidelijk verankerd in de (administratieve) organisatie van de gehele WAA-organisatie. De accountant heeft dit bevestigd door hiervoor in 2018 een goedkeurende controleverklaring te verstrekken.

### **1.1.8 Voorstel tot vaststelling van de jaarrekening**

Het dagelijks bestuur stelt u voor de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening vast te stellen.

## 1.2 Paragrafen

### 1.2.1 Paragraaf weerstandvermogen en risicobeheersing

Het bestuur heeft in de bestuursvergadering van 15-9-2010 bepaald dat eventuele toekomstige positieve exploitatiesaldi tot een niveau van € 6,5 miljoen zullen worden gereserveerd en worden toegevoegd aan het vrij beschikbare eigen vermogen van de entiteit WAA in de vorm van algemene reserves. Het vrij beschikbaar vermogen wordt aangemerkt als weerstandsvermogen voor de entiteit WAA als geheel (Schap incl. WAA groep nv en andere verbonden (werk)maatschappijen). Het huidige weerstandsvermogen is als volgt:

x €1.000	31-12-2018	31-12-2017
WAA Venlo e.o.	975	908
WAA groep nv *)	<u>5.132</u>	<u>6.498</u>
<b>Totaal</b>	<b>6.107</b>	<b>7.406</b>

Als gevolg van de vanaf 2014 bijgestelde strategische koers van WAA zijn de activiteiten en het (bijbehorende) risicoprofiel van WAA groep fundamenteel veranderd ten opzichte van de situatie in 2010. Hierdoor is ook het benodigde niveau van het weerstandsvermogen van € 6,5 mio veranderd. Bedrijfsrisico's worden regelmatig gemonitord en het daarbij behorende noodzakelijke weerstandsvermogen wordt in kaart gebracht en zo nodig bijgesteld. In 2017 is e.e.a. opnieuw berekend en vastgesteld dat het minimale weerstandsvermogen vanaf 2018 € 2 mio is. Het bestuur heeft in 2017, in afwachting van de nieuwe verkenningen rondom de koers van WAA en de mogelijke gevolgen hiervan op de exploitatie en het risicoprofiel van WAA, besloten uit voorzichtigheid het minimale weerstandsvermogen van € 3 mio vooralsnog ook in 2018 en 2019 te handhaven. Een eventuele verlaging hiervan tot € 2 mio is pas aan de orde als er meer zicht komt op de gevolgen van de lopende verkenning resp. een koersbijstelling voor WAA voor de periode 2020-2023. De verwachting is dat in de huidige situatie en gedurende de transitieperiode een vermogensniveau van € 3 mio overall voldoende is om de eerste risico's binnen WAA zelf te kunnen opvangen. De deelnemende gemeenten zijn zich ervan bewust en zijn bereid bij grotere calamiteiten bij te (moeten) springen.

Onderstaand een overzicht van de kengetallen zoals genoemd in art. 11 van BBV (Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten):

Jaarrekening 2018	Verloop van de kengetallen		
	Werkelijk 2018	1e begr. wijz. 2018	Werkelijk 2017
Netto schuldquote	-36%	-38%	-21%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	3%	3%	2%
Solvabiliteitsrisico	60%	53%	44%
Structurele exploitatieruimte	7%	-13%	5%
Grondexploitatie	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Belastingcapaciteit	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

De netto schuldquote (= saldo schulden en vorderingen / totale baten incl. gemeentelijke tekortfinanciering) is in 2018 verbeterd t.o.v. 2017 door lagere baten, dit omdat de financiële verantwoordelijkheid, en dus ook de rijksbijdrage Wsw, voor de beschutte groep vanaf 2018 voor de deelnemende gemeenten is. Het solvabiliteitsrisico is in 2018 verbeterd t.o.v. 2017 en begroot door een toename van het eigen vermogen a.g.v. een (ook begrote) toename van de bestemmingsreserve waaruit echter fors minder geput werd (dan begroot in 2018) a.g.v. lagere frictiekosten.

Het Schap kent zowel risico's als publiekrechtelijke organisatie als risico's vanuit het ondernemerschap omdat zij volledig aandeelhouder is in de uitvoeringsorganisatie WAA groep nv. De verschillende risico's die het Schap loopt, zijn onderstaand weergegeven.

#### 1.2.1.1 Risico's voor het Schap als publiekrechtelijke organisatie

De risico's die het Schap loopt als publiekrechtelijke organisatie zijn vanaf 2015 oplopende ten opzichte van voorgaande jaren. Meer en meer worden namelijk de financiële risico's voor de uitvoering van de Wsw a.g.v. de reeds lopende maar ook verder aangekondigde Rijksbezuinigingen

voor de komende jaren, vanuit het Rijk naar de SW bedrijven resp. in haar deelnemende gemeenten verlegd. In combinatie met de verdere uitrol van de Participatiewet, drukt dit een forse stempel op de toekomstige vorm, inhoud en financiering van de Wsw.

Vanaf 2014 heeft het Bestuur van WAA Venlo e.o. middels "Samen Groeien" en in het verlengde hiervan "Samen Anders!" nadrukkelijk een financieel kader voor WAA bepaald. Hierin is aangegeven dat er in financiële zin een sterke verbetering van het bedrijfsresultaat vanaf 2015 t/m 2020 moet worden gerealiseerd om het effect van de oplopende kortingen op de rijksbijdrage Wsw vanaf 2015 te dempen. Al vanaf 2015 wordt deze koers van WAA jaarlijks herijkt. Zoals al aangegeven is begin 2018 de volgende stap in dit kader gezet en zijn per medio 2018 alle vervreemdingstrajecten incl. de vervreemding van Wsw Beschut naar gemeenten afgerond. WAA is daarmee omgevormd tot een sociaal duurzaam detachingsbedrijf voor Wsw-ers met een loonwaarde vanaf 40% en hoger (zgn. 'blauwe'/ niet beschutte Wsw groep). Ondanks dat via verantwoordingen en begrotingen grotendeels duidelijk is wat het financiële effect is van de herijking van de koers, blijft het evident dat het niet geheel of gedeeltelijk passend kunnen plaatsen van Wsw-ers tegen optimaal renderende condities van groot belang is voor het uiteindelijke resultaat van WAA overall. Het verder optimaliseren van het gehele proces van detacheren en van (aanvullende) maatregelen die hierbij nodig zijn, zal direct een effect zal hebben op de exploitatie van zowel WAA groep nv als WAA Venlo e.o., en inherent hieraan is dit een financieel risico voor WAA Venlo e.o.

## 1. Risico's uit hoofde van de Wsw

De grootste opbrengstpost voor WAA blijft bestaan uit vergoedingen voor uitvoering van de Wsw die door de centrale rijksoverheid wordt vastgesteld. Zeker in het licht van de reeds aangekondigde rijksbezuinigingen op het Wsw-deelbudget voor de periode 2015-2020 is een forse korting op de rijksbijdrage Wsw meer een gegeven en meer dan een risico. Het is echter zeker niet uit te sluiten dat de rijksbezuinigingen op de Wsw en het hele terrein van gesubsidieerde arbeid verder zullen gaan dan tot nu toe is aangenomen. Dit is nadrukkelijk een risico voor zowel WAA als haar deelnemende gemeenten!

Daarnaast is en blijft het een gegeven dat de rijksvergoedingen worden bepaald in een landelijke, politieke omgeving die veranderlijk is en waar maatschappelijke waarden vaker prevaleren boven bedrijfseconomische rationaliteit. Ook dit is een risico.

Het zal duidelijk zijn dat alle veranderingen in de inhoud, vorm en structuur rondom de uitvoering van de Wsw over de volle breedte zowel uitvoerings- als financiële risico's met zich mee kan brengen. "Uitloop- en inloop-" resp. transformatierisico's die er kunnen zijn in de volgende verbouwfase bij bestaande modaliteiten maar ook nieuwe risico's die nu nog niet of nauwelijks onderkend zijn maar in de (nabije) toekomst manifest kunnen worden in nieuwe werkwijzen en/of structuren en uitvoeringsmodaliteiten.

Daarnaast is in de Participatiewet aangegeven dat de Wsw vanaf 2015 geen instroom meer zal kennen en derhalve zal deze regeling worden afgebouwd. Door de afbouw van de Wsw krimpt de Wsw-bezetting van het Schap waardoor huidige schaalvoordelen in de uitvoering teruglopen en zelfs geheel of gedeeltelijk wegvallen waardoor de exploitatie van het Schap en/of haar uitvoeringsorganisatie WAA groep nv onder druk komt te staan. Vanaf 2018 is dit al zichtbaar en in 2019 loopt dit zgn. negatieve economy of scale effect verder op. In deze begroting wordt hier rekening mee gehouden maar het is niet mogelijk alle effecten hiervan exact voor alle toekomstige jaren in te schatten. Hierdoor is en blijft dit altijd een risico.

## 2. Risico's naar aanleiding van gemeentelijke herindeling

Het herindelingsproces in de regio Noord-Limburg is voorlopig niet aan de orde maar daarom niet minder belangrijk. Dit proces is direct van belang voor WAA omdat een mogelijke verkleining van het Wsw-verzorgingsgebied kan leiden tot een geringer gemeentelijk draagvlak via een lager aanbod van SW-geïndiceerd personeel. Hierdoor kan de bedrijfsvoering (nog) sterker onder druk komen te staan terwijl de financiële draagkracht onder de onderneming WAA kleiner wordt. Hierdoor kunnen in de toekomst activiteiten onder druk komen te staan. De risico's voor WAA vanuit deze optiek zijn bijna niet in te schatten maar daarom niet minder aanwezig.



### 3. Demografische risico's

Het maatschappelijk probleem van een vergrijzende samenleving gaat vanzelfsprekend niet aan WAA voorbij. Sterker nog: een analyse van het SW-personeelbestand van WAA geeft aan dat deze problematiek zich bij WAA nog veel nadrukkelijker zal manifesteren dan gemiddeld. De gemiddelde leeftijd van het personeel is in elk opzicht hoger dan het gemiddelde in den lande. Een stijging van de gemiddelde leeftijd gaat gepaard met hogere uitvoeringskosten. Hierbij valt dan onder andere te denken aan hogere loonkosten per fte (meer functie-eindlonen) en hogere prepensioenkosten en vervangingskosten doordat meer gebruik gemaakt wordt van seniorenregelingen c.a.

Op nationaal niveau wordt er steeds nadrukkelijker nagedacht over maar ook gewerkt aan diverse maatregelen om werknemers langer in het arbeidsproces te houden. In de nieuwe Cao voor zowel Wsw- als niet-Wsw-personeel is deze beweging echter slechts mondjesmaat zichtbaar: seniorenregelingen en FPU-achtige modellen worden niet om- en afgebouwd en kennen hele lange uitlooptermijnen voor zittend personeel en stimuleren zo medewerkers eerder om op relatief jonge leeftijd te stoppen met werken dan andersom. Dit omdat deze regelingen nog steeds gepaard gaan met financieel aantrekkelijke voorwaarden voor de medewerkers. Nog los van het sterk kostenverhogende effect van deze maatregelen voor de individuele bedrijven, zal duidelijk zijn dat bovenstaande ontwikkelingen een risico vormen voor de bedrijfsvoering van WAA.

### 4. Fiscale risico's

Vanaf 2016 is een breed en integraal vennootschapsbelastingmodel voor publiekrechtelijke organisaties van toepassing. Alle activiteiten die via het principe van volkomen concurrentie in een reguliere marktomgeving opereren, worden hierbij vanaf 2016 belast met vennootschapsbelasting (Vpb). Hierbij maakt het dan niet uit of e.e.a. vanuit het privaatrechtelijke of publiekrechtelijk regime is georganiseerd; het doel i.c.m. de aard van de activiteiten is dan bepalend voor de belastingplicht. WAA Venlo e.o. is hierbij aangemerkt als een Gemeenschappelijke Regeling die geen winststreven heeft en die zich om die reden niet als onderneming voor de vennootschapsbelasting kwalificeert. De uitvoeringsorganisatie WAA groep nv is te zien als een overheids-nv die sec de Wsw uitvoert met haar werkactiviteiten en om die reden valt onder de vrijstellingsbepalingen van de nieuwe Wet Vpb. Beide vrijstellingen zijn eind 2017 formeel door de Belastingdienst goedgekeurd en bevestigd. De 100% dochtmaatschappijen van WAA groep nv, zijnde de Beheermaatschappij Werkvoorziening Venlo bv en Vindt bv, zijn beide wel aangemerkt als formeel Vpb-plichtig, maar voeren feitelijk (momenteel) geen onderneming. Hierdoor is de materiële Vpb-plicht voor deze beide bedrijven nagenoeg nihil. Ondanks dat ten aanzien van fiscaliteiten en vennootschapsbelasting e.e.a. vanaf 2017 is uitgekristalliseerd en formeel is goedgekeurd, is het altijd maar de vraag of dit ook in de toekomst zo blijft. De hele wet- en regelgeving op dit terrein is nl. nog steeds volop in beweging. Hierdoor loopt WAA (en haar deelnemende gemeenten) het risico dat in de toekomst toch ooit mogelijke overschotten van het Schap en WAA groep nv worden 'afgeroomd' met vennootschapsbelasting.

### 5. Financieringsrisico's

In de wet FIDO (Financiering Decentrale Overheid) is onder andere opgenomen dat gemeenten en gemeenschappelijke regelingen in hun begroting een treasurystatuut moeten opnemen, waarin een uiteenzetting wordt gegeven van de risico's met betrekking tot treasurybeheer. Voor een uiteenzetting van deze risico's wordt verwezen naar de toelichting onder 'Financiering'.

### 6. Overige risico's

Vanaf medio 2018 is in Europa een nieuwe privacywetgeving van kracht die de wettelijke bescherming van persoonsgegevens moet waarborgen. In Nederland is dit vertaald in (aanvullende) wetgeving in de vorm van een zgn. AVG (Algemene Verordening Gegevensbescherming). Deze wet schrijft gedetailleerd voor hoe, wat en waar een organisatie moet omgaan met de bewaring en verstrekking van persoonsgegevens. Zeker aan een publieke organisatie als WAA, die werkt met een kwetsbare doelgroep, stelt deze wet hoge eisen zowel in middelen als doen als laten van mensen op dit gebied. WAA is in dit kader al een heel traject gelopen van zowel fysieke maatregelen als bewustwording en het als organisatie steeds alert zijn op alles in dit kader. En ondanks dat WAA van mening is dat zij momenteel "AVG-proof", moet er nog het nodige gebeuren om op dit gebied ook op lange termijn volledig AGV-proof te blijven. In de AVG zijn boetes en bestuurlijke maatregelen vastgelegd indien hier niet aan voldaan wordt. En ondanks dat WAA op dit punt naar haar mening

AVG-proof is, is het nu, maar ook in de toekomst nooit uit te sluiten dat er iets op dat punt niet goed gaat. Immers: WAA is en blijft een organisatie die draait om en met mensen. En mensen maken nu eenmaal fouten. Vanuit die optiek is er nu, maar ook in de toekomst altijd een risico voor WAA en in het verlengde haar participanten.

### **1.2.1.2 Bedrijfsrisico's vanuit het ondernemerschap**

Door de juridische splitsing vanaf 1-1-2004 loopt het Schap als Gemeenschappelijke Regeling geen directe risico's uit hoofde van het ondernemerschap. Als 100% aandeelhouder in WAA groep nv loopt het Schap deze risico's natuurlijk wel. Immers, de resultaten van WAA groep nv zullen, via de waardering van de deelneming in de nv, een effect hebben op de resultaten van het Schap. Het risico dat voortvloeit uit het ondernemerschap is altijd iets wat blijft, en is inherent aan de structuur en afzetmarkten waarop WAA groep nv opereert.

Een ander risico vanuit die optiek is het gegeven dat met de afronding van de strategienota Samen Anders! de organisatie WAA nadrukkelijk de beweging van "binnen naar buiten" heeft afgerond en als sociaal duurzaam Sw-detacheringsbedrijf verder gaat. Als door interne of externe (markt-) omstandigheden de invulling van detacheringen en uitplaatsingen niet (helemaal) loopt conform afspraken en planning, kan en zal dit financiële gevolgen hebben voor zowel WAA als – in het verlengde hiervan – deelnemende gemeenten. Concreet is bij het opstellen van alle begrotingen vanaf 2015 uitgegaan van een groeiend opnamevermogen van Wsw-medewerkers door bedrijven in de regio tegen reële tarieven. Er is geen rekening gehouden met mogelijke negatieve arbeidsmarktontwikkelingen zoals een teruglopende vraag, toenemende werkloosheid en/of nieuwe concurrentie voor WAA zoals bijv. Wajong.

Het Schap was tot medio 2017 resp. begin 2018 eigenaar van (onder-)gronden aan de Edisonstraat en van de Kwekerij. En ondanks dat zowel het complex aan de Edisonstraat te Venlo als de Kwekerij vervreemd zijn, kan er voor WAA t.a.v. milieuvervuilingen een staartverplichting uit voortvloeien. Dit omdat de wet- en regelgeving t.a.v. zgn. verborgen gebreken rondom dit thema jaarlijks groeit en vertaald wordt in regelgeving maar ook in (uitgestelde) aansprakelijkheid. Ondanks het feit dat WAA van mening is dat er momenteel geen sprake is van milieurisico's en/ of vervuiling van ondergronden c.a., in welke zin dan ook, die niet in beeld en opgelost resp. afgekocht zijn, is hier wel altijd een latent risico aanwezig.

Per 1 juli 2015 is de Wet Werk & Zekerheid (WWZ) ingegaan. Onderdeel van deze wet is de z.g. transitievergoeding bij onvrijwillig ontslag. Deze transitievergoeding kunnen zowel werknemers met een vast contract als werknemers met een tijdelijk contract ontvangen. Ook werknemers die aaneensluitend 2 jaar ziek zijn geweest en uitstromen richting WIA/IVA kunnen aansluitend hierop recht uitoefenen op deze transitievergoeding. Medio 2016 is door het Rijk al aangegeven dat alle al betaalde en toekomstige transitievergoedingen voor de laatste categorie bij het UWV kunnen worden gedeclareerd. Medio 2018 is dit standpunt echter pas formeel verankerd in wet- en regelgeving en kan WAA de tot medio 2018 in dit kader betaalde transitievergoedingen vanaf april 2020 declareren bij UWV. In totaal gaat het dan om ruim € 250.000 die in de jaarrekening 2018 van WAA groep nv zijn verwerkt als eenmalige incidentele bate! De gehele wet Werk en Zekerheid wordt vanaf 2019 geëvalueerd door de overheid en het is zeker niet uit te sluiten dat diverse onderdelen hiervan in de nabije toekomst zullen worden herzien. Omdat het bij het betalen van transitievergoedingen en de mogelijke declaratie hiervan veelal om grote bedragen per werknemer gaat, ligt hier voor WAA groep nv als ondernemer een groot risico en een risico dat moeilijk beheersbaar is.

### **1.2.2 Onderhoud kapitaalgoederen**

WAA Venlo e.o. heeft geen kapitaalgoederen. Derhalve is er geen sprake van onderhoud van kapitaalgoederen.

### **1.2.3 Financiering**

WAA kent conform de wet FIDO een treasurystatuut en geeft jaarlijks in een aparte paragraaf in de begroting een beschouwing van de rente en financieringsontwikkelingen zoals het Schap die verwacht. Uitgangspunt is hierbij dat er voldoende inzicht moet zijn in korte en langlopende financieringsrisico's van het Schap en op welke wijze het Schap deze risico's beheerst resp. beperkt.



Indicatoren hiervoor zijn, naast het financieringsoverzicht, overzichten van leningenrisico's en renterisico's. Benchmarks hiervoor zijn de wettelijke criteria zoals die in de Wet FIDO zijn vastgelegd voor gemeenschappelijke regelingen.

Onderstaand zijn de kasgeldruimte en de renterisico's weergegeven. Deze overzichten zijn opgesteld volgens de voorschriften van de Wet FIDO. Uit beide overzichten blijkt dat het Schap in 2017 voldoet aan de hiervoor geldende normen.

**Liquiditeitspositie in relatie tot de kasgeldlimiet (bedragen x € 1.000)**  
**1<sup>e</sup> kwartaal 2018**

Stappen (1-4)	(1) Vlottende schuld	(2) Vlottende middelen	(3) Tekort(-) of overschot(+) vlottende middelen
ultimo januari	654	5	659
ultimo februari	2.140	8	2.148
ultimo maart	2.229	908	3.137
<b>(4) Gemiddelde van (3)</b>			<b>1.981</b>
Stappen (5-9)	Variabelen		Bedragen
	-5	<b>Kasgeldlimiet (KGL)</b>	1.149
(6a) = (5>4)		Ruimte onder de KGL	3.131
(6b) = (4>5)		Overschrijding van de KGL	
<b>Berekening kasgeldlimiet (5)</b>			
	-7	Begrotingstotaal 2018	14.017
	-8	Percentage regeling	8,20%
(5) = (7) x (8) / 100		<b>Kasgeldlimiet</b>	<b>1.149</b>

**2<sup>e</sup> kwartaal 2018**

Stappen (1-4)	(1) Vlottende schuld	(2) Vlottende middelen	(3) Tekort(-) of overschot(+) vlottende middelen
ultimo april	3.018	16	3.034
ultimo mei	3.799	4	3.803
ultimo juni	3.624	16	3.640
<b>(4) Gemiddelde van (3)</b>			<b>3.492</b>
Stappen (5-9)	Variabelen		Bedragen
	-5	<b>Kasgeldlimiet (KGL)</b>	1.149
(6a) = (5>4)		Ruimte onder de KGL	4.642
(6b) = (4>5)		Overschrijding van de KGL	
<b>Berekening kasgeldlimiet (5)</b>			
	-7	Begrotingstotaal 2018	14.017
	-8	Percentage regeling	8,20%
(5) = (7) x (8) / 100		<b>Kasgeldlimiet</b>	<b>1.149</b>

### 3<sup>e</sup> kwartaal 2018

Stappen (1-4)	(1) Vlottende schuld	(2) Vlottende middelen	(3) Tekort(-) of overschot(+) vlottende middelen
ultimo juli	3.511	3	3.514
ultimo augustus	3.626	10	3.636
ultimo september	3.271	6	3.277
<b>(4) Gemiddelde van (3)</b>			<b>3.476</b>
Stappen (5-9)	Variabelen		Bedragen
	-5	<b>Kasgeldlimiet (KGL)</b>	1.149
(6a) = (5>4)		Ruimte onder de KGL	4.625
(6b) = (4>5)		Overschrijding van de KGL	
<b>Berekening kasgeldlimiet (5)</b>			
	-7	Begrotingstotaal 2018	14.017
	-8	Percentage regeling	8,20%
(5) = (7) x (8) / 100		<b>Kasgeldlimiet</b>	<b>1.149</b>

### 4<sup>e</sup> kwartaal 2018

Stappen (1-4)	(1) Vlottende schuld	(2) Vlottende middelen	(3) Tekort(-) of overschot(+) vlottende middelen
ultimo oktober	2.722	115	2.837
ultimo november	2.320	9	2.329
ultimo december	1.941	6	1.947
<b>(4) Gemiddelde van (3)</b>			<b>2.371</b>
Stappen (5-9)	Variabelen		Bedragen
	-5	<b>Kasgeldlimiet (KGL)</b>	1.149
(6a) = (5>4)		Ruimte onder de KGL	3.520
(6b) = (4>5)		Overschrijding van de KGL	
<b>Berekening kasgeldlimiet (5)</b>			
	-7	Begrotingstotaal 2018	14.017
	-8	Percentage regeling	8,20%
(5) = (7) x (8) / 100		<b>Kasgeldlimiet</b>	<b>1.149</b>

Volgens art. 2 Wet Fido, betreffende de Regeling Schatkistbankieren voor decentrale overheden, dienen overtollige geldmiddelen in de schatkist te worden aangehouden. Als overtollige geldmiddelen worden bedragen aangemerkt boven 0,75% van het begrotingstotaal, met een minimum van € 250.000. Het Schap heeft in het vierde kwartaal van 2018 tijdelijk geldmiddelen boven dit minimum aangehouden. Wij verwijzen naar de toelichting op de balans, onder post Liquide middelen.

## Renterisiconorm

Bedragen x € 1.000					
Stap	Variabelen Renterisico(norm)	Primaire begroting 2018	Begroting na wijziging 2018	Realisatie 2018	Realisatie 2017
(1)	Renteherziening	0	0	0	0
(2)	Aflossingen	764	764	764	764
<b>(3)</b>	<b>Renterisico</b>	<b>764</b>	<b>764</b>	<b>764</b>	<b>764</b>
<b>(4)</b>	<b>Renterisiconorm</b>	<b>3.062</b>	<b>2.803</b>	<b>2.638</b>	<b>4.419</b>
(5a) = (4>3)	Ruimte onder risiconorm	2.298	2.039	1.874	3.655
(5b) = (3>4)	Overschrijding risiconorm	0	0	0	0
<b>Berekening</b>	<b>Renterisiconorm</b>				
(4a)	Totaal lasten boekjaar	15.312	14.017	13.191	22.096
(4b)	Percentage regeling	20%	20%	20%	20%
(4) =(4a x 4b/100)	Renterisiconorm boekjaar	3.062	2.803	2.638	4.419

### Renteschema 2018

in €1.000

a.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering	108
b.	De externe rentebaten over de korte en lange financiering	-8
	Saldo rentelasten en rentebaten	100
c1.	Doorbelaste rente naar de grondexploitatie	0
c2.	Doorbelaste rente aan projectfinanciering naar taakvelden	0
c3.	Rentebaat van doorverstrekte leningen in het kader van projectfinanciering naar taakvelden	0
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	0
d1.	Rente over eigen vermogen	0
d2.	Rente over voorzieningen	0
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	100
e.	De aan taakvelden toegerekende rente (omslagrente)	0
f.	Renteresultaat op het taakveld treasury	100

Het Schap kent één programma, nl. de uitvoering Wsw. Alle financieringskosten zijn hieraan dienstbaar. Er wordt geen rente aan eigen vermogen, voorzieningen, investeringen en/of andere zaken toegerekend.

#### 1.2.4 Verbonden partijen

Het Schap is een Gemeenschappelijke Regeling die de Wsw uitvoert namens de hierin deelnemende gemeenten Beesel, Bergen en Venlo.

Het Schap is 100% eigenaar van WAA groep nv, gevestigd aan de Prinsessesingel 10 te Venlo. WAA groep nv voert namens het Schap de Wsw uit op basis van een contract. Het huidige contract is verlengd en loopt tot en met 31 december 2019.

WAA groep nv heeft het jaar 2018 afgesloten met een tekort van € 1.366.000. De totale exploitatie van de WAA groep nv (totaal baten en lasten) over 2018 bedraagt ongeveer € 37.000.000.

Overzicht van het eigen en vreemd vermogen WAA groep nv (volgens voorlopige cijfers):

	1-1-2018		31-12-2018	
	€ 1.000	%	€ 1.000	%
Eigen vermogen	11.946	59	10.580	67
Vreemd vermogen	8.260	41	5.141	33
Totaal vermogen	20.206	100	15.721	100

### 1.2.5 Grondbeleid

In 2018 zijn alle resterende in eigendom zijnde gronden verkocht. De uit deze verkoop resulterende boekwinst is conform bestuursbesluit in 2018 toegevoegd aan de bestemmingsreserve. Het Schap kent één programma, nl. de uitvoering Wsw. Alle financieringskosten zijn hieraan dienstbaar. Er wordt geen rente aan eigen vermogen, voorzieningen, investeringen en/of andere zaken toegerekend.

### 1.2.6 Bedrijfsvoering

Het Schap voert als Gemeenschappelijke Regeling, voor en namens de deelnemende gemeenten, de verplichtingen uit die voortvloeien uit de Participatiewet, nl. het onderdeel Wet Sociale Werkvoorziening (Wsw) in de regio Venlo tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten. Het Schap heeft de bedrijfsvoering hiervan overgedragen aan haar dochteronderneming WAA groep nv. Daarom is binnen het Schap sec geen sprake van bedrijfsvoering.

#### *Investeringsbeleid*

Zoals in 1.2.5 vermeld heeft het Schap in 2018 alle in haar bezit zijnde gronden verkocht, en heeft daarmee geen materiële activa meer. Wat betreft haar financiële vaste activa is het Schap voornemens om de 100%-deelneming in WAA groep nv in 2019 te vervreemden.

#### *Organisatiestructuur en administratieve organisatie*

Omdat het Schap de bedrijfsvoering aan haar dochteronderneming WAA groep nv heeft overgedragen is er een minimale organisatiestructuur (met zoals al vermeld een Algemeen bestuur en een Dagelijks bestuur) en administratieve organisatie. Dit zal veranderen als het Schap, zoals hierboven aangegeven, haar deelneming in WAA groep nv zal vervreemden. Momenteel is WAA samen met gemeente Venlo doende haar SW-activiteiten onder te brengen in een nieuw bedrijf, het z.g. WerkOntwikkelBedrijf.

#### *Personeelsbeleid*

Het Schap heeft in materiële zin geen personeel in dienst. Derhalve is een personeelsbeleid niet van toepassing. Dit zal in bovengenoemd nieuwe bedrijf wel toepasselijk zijn, maar het is nog te prematuur om de gevolgen hiervan te kunnen overzien.

#### *Informatisering en automatisering*

In 2018 is de geautomatiseerde gegevensverwerking verder ingericht op het werken op afstand en flexibele werkplekken. Behoudens enkele vervangingsinvesteringen zijn in 2019 geen noemenswaardige investeringen gepland.

#### *Kansen en bedreigingen*

Een van de grootste bedreigingen voor het Schap is de krimp en de veroudering van de SW-bezetting. Hierdoor dient de organisatie mee te krimpen, waarbij tegen grenzen van economy of scale wordt aangelopen, hetgeen onevenredig hoge kosten met zich mee kan brengen. Deze krimp en haar negatieve gevolgen kan mogelijk worden opgevangen door het werken met andere doelgroepen van de Participatiewet. Dit zou voor WAA kansen kunnen bieden.

## 2. Jaarrekening 2018

## 2.1 Balans per 31 december

(x € 1.000)	<u>31.12.2018</u>	<u>31.12.2017</u>
<b>Activa</b>		
<b>Vaste activa</b>		
<b>Materiële vaste activa</b>		
- Investerings met economisch nut	<u>0</u>	<u>119</u>
	<b>0</b>	<b>119</b>
<b>Financiële vaste activa</b>		
- Kapitaalverstrekkingen		
- Deelnemingen	<u>5.448</u>	<u>5.448</u>
	<b>5.448</b>	<b>5.448</b>
<b>Vlottende activa</b>		
<b>Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar</b>		
- Vorderingen op openbare lichamen	1.190	2.161
- Rekening-courant verhoudingen met niet-financiële instellingen	1.941	381
	<u>3.131</u>	<u>2.542</u>
<b>Liquide middelen</b>	<b>6</b>	<b>1.118</b>
<b>Totaal</b>	<u><u>8.585</u></u>	<u><u>9.227</u></u>

	<u>31.12.2018</u>	<u>31.12.2017</u>
<b>Passiva</b>		
<b>Vaste passiva</b>		
<b>Eigen vermogen</b>		
- Algemene reserve	908	492
- Bestemmingsreserve	4.083	3.163
- Gerealiseerde resultaat	67	416
	<u>5.058</u>	<u>4.071</u>
<b>Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer</b>		
- Onderhandse leningen van:		
- Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	3.390	4.154
	<u>3.390</u>	<u>4.154</u>
<b>Vlottende passiva</b>		
<b>Netto-vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan één jaar</b>		
- Overige schulden	100	58
	<u>100</u>	<u>58</u>
<b>Overlopende passiva</b>		
- Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen	37	36
Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	0	908
	<u>37</u>	<u>944</u>
<b>Totaal</b>	<u>8.585</u>	<u>9.227</u>
<b>Bedrag aan borg- en garantstellingen</b>	<u>0</u>	<u>0</u>





## 2.2 Overzicht van baten en lasten

	Primitieve begroting 2018	Gewijzigde begroting 2018	Realisatie 2018	Realisatie 2017
Rijkssubsidie Wsw	11.364	11.813	12.311	18.866
Incidentele baten	0	0	267	1.316
<b>Totale baten</b>	<b>11.364</b>	<b>11.813</b>	<b>12.578</b>	<b>20.182</b>
Overige uitvoerings- en plaatsingskosten	11.795	12.114	12.388	21.262
Administratiekosten	60	60	60	59
Personeelskosten bestuur	18	18	21	15
Rentekosten minus – opbrengsten	108	108	100	128
Kosten wachtlijst-beheer / indicatie	106	106	110	109
Frictiekosten bijdrage aan NV	3.124	1.511	422	433
Projectkosten bijdrage aan NV	31	30	30	30
Overige algemene kosten	70	70	60	60
<b>Totale lasten</b>	<b>15.312</b>	<b>14.017</b>	<b>13.191</b>	<b>22.096</b>
<b>Programma- /concernresultaat</b>	<b>-3.948</b>	<b>-2.204</b>	<b>-613</b>	<b>-1.914</b>
<b>Dekking programma- /concernresultaat:</b>				
Gemeentelijke tekortfinanciering Wsw	3.658	1.600	1.600	3.183
<b>Gerealiseerde totaal baten en lasten</b>	<b>-290</b>	<b>-604</b>	<b>987</b>	<b>1.269</b>
Onttrekkingen aan bestemmingsreserve	3.154	1.541	452	463
Toevoegingen aan bestemmingsreserve	-3.124	-1.105	-1.372	-1.316
<b>Gerealiseerde resultaat</b>	<b>-260</b>	<b>-168</b>	<b>67</b>	<b>416</b>

## 2.3 Toelichtingen

### 2.3.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

#### Inleiding

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten daarvoor geeft.

#### Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar gesteld wordt.

Personeelslasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben.

Voor arbeidskostengerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming, te weten vier jaar. Indien er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (bijvoorbeeld door reorganisaties) dient wel een verplichting opgenomen te worden.

#### Balans

##### Vaste activa

##### Materiële vaste activa

Overige investeringen met economisch nut

Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Op grondbezit met economisch nut (buiten de openbare ruimte) wordt niet afgeschreven.

Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is. In het begrotingsjaar heeft een dergelijke vermindering overigens niet plaatsgevonden. Dergelijke afwaarderingen worden teruggenomen als ze niet langer noodzakelijk blijken.

##### Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en leningen u/g zijn opgenomen tegen nominale waarde. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingsprijs zal afwaardering plaatsvinden.

Van een deelneming is krachtens artikel 1 lid d BBV sprake als de gemeente participeert in het aandelenkapitaal van een NV of BV.

### **Vlottende activa**

#### **Vorderingen en overlopende activa**

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

#### **Liquide middelen**

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

#### **Vaste schulden**

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rente typische looptijd van één jaar of langer.

#### **Vlottende passiva**

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

#### **Borg- en garantstellingen**

Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is buiten telling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen. Overigens is in de toelichting op de balans nadere informatie opgenomen.



## 2.3.2 Toelichting op de balans per 31 december 2018

### Materiële vaste activa

Een overzicht van de materiële vaste activa is onderstaand opgenomen. Het betreft uitsluitend activa met een economisch nut.

	Gronden en Terreinen	Totaal
Boekwaarde per 1 januari	119	119
Investerings	0	0
Desinvesteringen	- 119	- 119
Afschrijvingen	0	0
Afwaarderingen	0	0
<b>Boekwaarde per 31 december</b>	<b>0</b>	<b>0</b>

Begin 2018 zijn de laatste ondergronden die het Schap in bezit had, samen met de opstallen, operationele activa en activiteiten van de Kwekerij bij WAA Groep nv integraal vervreemd. WAA Groep nv heeft haar deel in het onroerende goed zijnde alle opstallen c.a. hierbij tegen boekwaarde ingebracht in de totale verkoop. De gerealiseerde boekwinst bij de vervreemding van het totale onroerende goed van de Kwekerij ad € 267.000 is bij het Schap verantwoord onder de incidentele baten.

	Gronden en Terreinen	Totaal
Cumulatieve afschrijvingen en overige waardeverminderingen per 31 december	0	0
Afschrijvingspercentages	0%	

### Financiële vaste activa

	Kapitaal- verstrekkingen t.b.v. deelnemingen	Totaal
Boekwaarde per 1 januari	5.448	5.448
Investerings	0	0
Desinvesteringen	0	0
Afschrijvingen	0	0
Afwaarderingen	0	0
<b>Boekwaarde per 31 december</b>	<b>5.448</b>	<b>5.448</b>
Cumulatieve waardeverminderingen per 31 december	0	0

WAA Venlo e.o. heeft een 100%-belang in WAA groep nv te Venlo. Deze deelneming wordt gewaardeerd tegen historische kostprijs of lagere marktwaarde, mits de lagere marktwaarde naar verwachting structureel is. De totale historische kostprijs van de deelneming bedraagt € 5.448.000.

Per 31 december 2018 bedraagt de marktwaarde van de deelneming (gebaseerd op intrinsieke waarde resp. eigen vermogen) WAA groep nv € 10.580.000. WAA Venlo e.o. heeft geen garantieverklaring afgegeven voor WAA groep nv.

## Uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan één jaar

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Vorderingen op openbare lichamen:		
Deelnemende gemeenten	1.190	2.161
Overige vorderingen op openbare lichamen	<u>0</u>	<u>0</u>
Totaal vorderingen op openbare lichamen	1.190	2.161
Rekening-courant verhoudingen met niet-financiële instellingen	<u>1.941</u>	<u>381</u>
<b>Totaal</b>	<b><u>3.131</u></b>	<b><u>2.542</u></b>

Een voorziening voor oninbare vorderingen is niet opgenomen omdat in 2018 (evenals 2017) naar verwachting geen sprake is van oninbare vorderingen.

De rekening-courant verhouding met niet-financiële instellingen betreft uitzettingen in rekening courant bij de 100% dochter WAA groep nv en 100% kleindochter Vindt bv.

<b>Liquide middelen</b>	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Banksaldi	<u>6</u>	<u>1.118</u>
<b>Totaal</b>	<b><u>6</u></b>	<b><u>1.118</u></b>

Van de liquide middelen is € 0 uitgezet in deposito. De banktegoeden zijn bij de BNG rentedragend in rekening-courant ondergebracht. Ten aanzien van de liquide middelen worden geen valutarisico's gelopen. De benutting van de ruimte voor schatkistbankieren (bedragen x € 1000):

<b>Drempelbedrag</b>	<b>250</b>			
Verslagjaar 2018	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
<b>Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen</b>	<b>172</b>	<b>81</b>	<b>85</b>	<b>288</b>
Ruimte onder het drempelbedrag	78	169	165	-
Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	38

Voor wat betreft financiële instrumenten en financieringsmiddelen waar conform de wet FIDO de bepalingen op van toepassing zijn, wordt verder verwezen naar de paragraaf Financiering.

## Eigen vermogen

### Algemene reserve

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Saldo per 1 januari	492	1.011
Toevoeging	0	0
Onttrekking	0	0
Bestemming resultaat vorig boekjaar	<u>416</u>	<u>-519</u>
<b>Saldo per 31 december</b>	<b><u>908</u></b>	<b><u>492</u></b>

### Bestemmingsreserve

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Saldo per 1 januari	3.163	2.310
Toevoegingen	1.372	1.316
Onttrekkingen:		
- vermindering ter dekking van frictiekosten	- 422	- 433
- vermindering ter dekking van afschrijvingskosten	- 30	- 30
<b>Saldo per 31 december</b>	<b><u>4.083</u></b>	<b><u>3.163</u></b>

De bestemmingsreserve is gevormd op basis van bestuursbesluiten. De bestemmingsreserve is enerzijds ter dekking van frictie -en ombouwkosten in het kader van de strategische koerswijziging van WAA conform het strategische plan Samen Anders! vanaf 2014 en anderzijds ter dekking van afschrijvingskosten van in het verleden (t/m 2008) middels bestemmingsreserve gefinancierde activa. De toevoegingen in 2018 aan deze reserve betreffen een (eveneens begrote) toevoeging ten laste van het resultaat 2018, én een boekwinst uit hoofde van de verkoop van onroerend goed in 2018 ad €267.000 (2017: € 1.316.000), beide t.b.v. reorganisatie- en frictiekosten in het kader van ombouw van de organisatie c.a. zoals aangegeven in het strategische beleidsplan "Samen Anders!". De onttrekkingen betreffen een door het Schap aan WAA groep nv betaalde vergoeding voor de feitelijke frictie- en/of afschrijvingskosten in enig jaar.

### Gerealiseerde resultaat

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Saldo per 1 januari	416	-519
Toevoeging	67	416
Onttrekking	-416	519
<b>Saldo per 31 december</b>	<b><u>67</u></b>	<b><u>416</u></b>

### Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer

Het verloop van de onderhandse geldleningen is als volgt:

	%	Saldo per 01-01-2018	Vermeerderingen	Aflossingen	Saldo per 31-12-2018	Rentelast begrotingsjaar
BNG	5,12	<b>454</b>	0	114	<b>340</b>	23
BNG	3,45	<b>1.200</b>	0	150	<b>1.050</b>	39
BNG	1,92	<b>2.500</b>	0	500	<b>2.000</b>	46
<b>Totaal</b>		<b><u>4.154</u></b>	<b>0</b>	<b>764</b>	<b><u>3.390</u></b>	<b>108</b>

Alle geldleningen zijn verstrekt door binnenlandse banken en overige financiële instellingen. Het in 2019 af te lossen bedrag is € 763.000.

### Netto-vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan één jaar

<b>Overige schulden</b>	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Deelnemende gemeenten	100	0
Rekening-courant verhouding met niet-financiële instellingen	0	12
Schulden aan openbare lichamen	0	46
<b>Totaal</b>	<b><u>100</u></b>	<b><u>58</u></b>

De schulden ultimo 2018 betreffen crediteuren.

### Overlopende passiva

Dit betreft verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. Het saldo Vooruit ontvangen voorschotten ultimo 2017 betreft een incidenteel al in december 2017 in rekening gebracht en reeds ontvangen voorschot Wsw subsidie voor de periode januari 2018. In 2018 is alles gefactureerd in de periode waarop het ook betrekking heeft en is er derhalve geen sprake meer hiervan.

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Transitorische rente	27	31
Nog te betalen bedragen	10	5
Subtotaal	37	36
Vooruit ontvangen voorschotten	0	908
<b>Totaal</b>	<b><u>37</u></b>	<b><u>944</u></b>



## Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Vanaf 1-1-2004 zijn de werknemers van het Schap, behoudens de bestuurssecretaris, werkzaam bij WAA groep nv. Alle hieruit voortvloeiende kosten zijn, conform een Aanwijzingsbesluit en een hieraan gekoppelde jaarlijks vast te stellen Uitvoeringsovereenkomst tussen het Schap en WAA groep nv, voor rekening van WAA groep nv. Het Schap is en blijft echter, als formeel werkgever, te allen tijde aansprakelijk voor het nakomen van alle verplichtingen voor zover deze voortvloeien uit deze arbeidsovereenkomsten. De Uitvoeringsovereenkomst is in 2018 met één jaar verlengd en heeft thans een looptijd t/m 2019.

### 2.3.3 Toelichting op het overzicht van baten en lasten

#### Begrotingsrechtmatigheid

Conform de Kadernota Rechtmatigheid 2018 wordt in de toelichting op de staat van baten en lasten een analyse van de afwijkingen tussen de begroting na wijziging en de gerealiseerde baten en lasten gemaakt. De toets op begrotingsrechtmatigheid wordt op programmaniveau uitgevoerd. Zoals reeds aangegeven kent het Schap één programma zijnde de uitvoering Wsw. Alle baten en lasten van het Schap zijn dienstbaar aan dit ene programma. Derhalve wordt in dit kader de afwijking tussen begroting en realisatie binnen dit ene programma categoriaal toegelicht, en niet nader toebedeeld naar meerdere programma's. Gelet op het voordeel op de lasten t.o.v. de gewijzigde begroting 2018 van € 826.000 is sprake van begrotingsrechtmatigheid. Dit voordeel is als volgt opgebouwd:

	Realisatie 2018	Gewijzigde begroting 2018	Afwijking
Overige uitvoerings- en plaatsingskosten	12.388	12.114	274
Administratiekosten	60	60	0
Personeelskosten bestuur	21	18	3
Rentekosten minus -opbrengsten	100	108	-8
Kosten wachtlijstbeheer/indicatie	110	106	4
Frictiekosten bijdrage aan WAA groep nv	422	1.511	-1.089
Projectkosten bijdrage aan WAA groep nv	30	30	0
Overige algemene kosten	60	70	-10
<b>Totaal</b>	<b>13.191</b>	<b>14.017</b>	<b>-826</b>

Hierna worden de belangrijkste afwijkingen geanalyseerd.

	Primitieve begroting 2018	Gewijzigde begroting 2018	Realisatie 2018	Realisatie 2017
<b>Rijksvergoeding Wsw</b>				
Toegekende reguliere rijksvergoeding Wsw	11.364	11.813	12.311	18.671
Bij: Bonus Begeleid Werken	0	0	0	195
Af: korting rechtmatigheid	0	0	0	0
<b>Totaal rijksbijdrage</b>	<b>11.364</b>	<b>11.813</b>	<b>12.311</b>	<b>18.866</b>
Aantal SE beschut	-	-	-	209,91
Aantal SE overige (incl. Begeleid werken)	455,69	476,78	487,58	529,83
Aantal SE totaal (incl. Begeleid werken)	455,69	476,78	487,58	739,74
Toegekende rijksvergoeding per SE (x € 1)	24.938	24.777	25.248	25.240

De totale rijksvergoeding Wsw wordt bepaald door de omvang en realisatie van de taakstelling en het normbedrag per standardeenheid/arbeidsjaar. Vanaf 2018 is de financiële verantwoordelijkheid voor de beschutte groep Wsw overgenomen door de deelnemende gemeenten. Hierdoor is de omvang van de taakstelling vanaf 2018 fors gedaald. De overige groep Wsw blijft onder verantwoordelijkheid van WAA. Omdat er vanaf 2015 geen instroom in de Wsw meer plaatsvindt is de realisatie van de overige Wsw in 2018 lager dan in 2017 maar iets hoger dan begroot, a.g.v. de uitstroom in 2017 en 2018 die lager was dan verwacht. De rijksbijdrage per SE in 2018 is hoger dan begroot door een hogere compensatie voor de loonprijsontwikkeling. De rijksvergoeding Wsw is, ondanks de genoemde loonprijscompensatie, in 2018 niet hoger dan 2017, dit door de al vanaf 2013

structurele rijksbezuiniging die evenals voorgaande jaren ook in 2018 weer van toepassing is. Evenals in voorgaande jaren is er ook voor 2018 naar verwachting geen sprake van kortingen op de rijksvergoeding i.v.m. het niet voldoen aan de rechtmatigheidseisen door WAA groep nv. Mogelijke kortingen uit dien hoofde zullen, conform de uitvoerings- en plaatsingsovereenkomst, worden verhaald op WAA groep nv en in mindering worden gebracht op de overige en uitvoerings- en plaatsingskosten.

## Bijdragen niet-deelnemende gemeenten

De bijdragen van niet-deelnemende gemeenten zijn in 2018, evenals voorgaande jaren, nihil. Dit als gevolg van met ingang van 1-1-2013 gemaakte bestuurlijke afspraken tussen de deelnemende gemeenten resp. werkvoorzieningsschappen in de regio Noord-Limburg t.a.v. verrekening van exploitatiebijdragen voor zgn. plaatsingen van buiten-schapsgemeenten.

## Incidentele baten

In 2018 is sprake van een eenmalige bate ad €267.000 a.g.v. een gerealiseerde boekwinst op de verkoop van het onroerend goed van de Kwekerij Roobeek. De bate in 2017 betreft een boekwinst ad €1.316.000 op verkoop onroerend goed aan de Edisonstraat te Venlo. Deze boekwinsten zijn conform bestuursbesluit volledig toegevoegd aan de bestemmingsreserve frictiekosten t.b.v. financiering en dekking van toekomstige frictiekosten.

## Overige uitvoerings- en plaatsingskosten

Dit betreft de vergoeding aan WAA groep nv voor het uitvoeren van de Wsw, conform de Uitvoerings- en plaatsingsovereenkomst 2018 tussen het Schap en WAA groep nv. De uitvoerings- en plaatsingskosten zijn hoger dan begroot omdat er in 2018 meer Wsw-arbeidsjaren zijn gerealiseerd dan begroot. Conform bestuurlijke afspraken was de uitvoerings- en plaatsingsbijdrage bijdrage per arbeidsjaar in 2018 gelijk aan hetgeen begroot was.

### Personeelskosten bestuur

	Primitieve begroting 2018	Gewijzigde begroting 2018	Realisatie 2018	Realisatie 2017
Ingehuurd personeel	18	18	21	15
<b>Totaal</b>	<b>18</b>	<b>18</b>	<b>21</b>	<b>15</b>

In het kader van Wet normering bezoldiging topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector (WNT) is WAA Venlo e.o. verplicht een overzicht te verstrekken van haar bestuurders en topfunctionarissen met de verstrekte beloningen in het lopende boekjaar:

Leidinggevende topfunctionarissen, gewezen topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling:

Bedragen x €1	M. van den Broek
<b>Functiegegevens</b>	Secretaris
Aanvang en einde functievervulling in 2018	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband in fte	0,2111
Dienstbetrekking?	nee
<b>Bezoldiging</b>	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 19.296,00
Beloningen betaalbaar op termijn	n.v.t.
Subtotaal	€ 19.296,00
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	€ 39.900,00
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terug ontvangen bedrag	n.v.t.
<b>Totaal bezoldiging 2018</b>	<b>€ 19.296,00</b>
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.

<b>Gegevens 2017</b>	<b>M. van den Broek</b>
Aanvang en einde functieervulling in 2017	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband in 2017 in fte	0,1640
Dienstbetrekking?	Nee
<b>Bezoldiging</b>	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 14.895,75
Beloningen betaalbaar op termijn	n.v.t.
Subtotaal	€ 14.895,75
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	€ 29.828,80
<b>Totaal bezoldiging 2017</b>	<b>€ 14.895,75</b>

Topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen met een bezoldiging van € 1.700 of minder:

	<b>J.C.W.A. Lamers</b>
Functiegegevens	Bestuurder

	<b>C.W.J.M. Roefs</b>
Functiegegevens	Bestuurder

	<b>J.J.L. Smolenaars</b>
Functiegegevens	Bestuurder

	<b>A.P.M.A. Vervoort</b>
Functiegegevens	Bestuurder

	<b>B.M.J. Jacobs</b>
Functiegegevens	Bestuurder

	<b>F.J.R. Pekema</b>
Functiegegevens	Bestuurder

<b>Rentekosten minus – opbrengsten</b>	Primitieve begroting 2018	Gewijzigde begroting 2018	Realisatie 2018	Realisatie 2017
Rentekosten leningen o/g	108	108	108	128
Renteopbrengsten	0	0	- 8	0
<b>Totaal</b>	<b>108</b>	<b>108</b>	<b>100</b>	<b>128</b>

### Kosten wachtlijstbeheer/indicatie

Dit betreft de vergoeding aan WAA groep nv voor het uitvoeren van het wachtlijstbeheer en de indicatie van de Wsw, conform de Uitvoerings- en plaatsingsovereenkomst tussen het Schap en WAA groep nv. In 2018 is sprake van een begrotingsoverschrijding van € 4.200 a.g.v. externe advieskosten voor good governance (in 2017 € 5.000).

### Friciekosten bijdrage aan NV

Dit betreft frictie- en ombouwkosten van WAA groep nv op basis van "Samen Anders!" vanaf oktober 2015 die, op basis van bestuursbesluiten, gedekt worden uit hiervoor gereserveerde middelen in de bestemmingsreserve. Voor een toelichting verwijzen wij naar de toelichting op de balans.

## Projectkosten bijdrage aan NV

Dit betreft door het Schap aan WAA groep nv vergoede afschrijvingskosten voor investeringen t/m 2014. Deze worden op basis van bestuursbesluiten, gedekt uit hiervoor gereserveerde middelen in de bestemmingsreserve.

### Overige algemene kosten

	Primitieve begroting 2018	Gewijzigde begroting 2018	Realisatie 2018	Realisatie 2017
Kosten t.b.v. interne controle	36	36	36	35
Externe accountantskosten	10	10	23	22
Kosten modernisering Wsw	0	0	0	3
Onvoorzien	14	14	0	0
Overige	10	10	1	0
<b>Totaal</b>	<b>70</b>	<b>70</b>	<b>60</b>	<b>60</b>

De overige algemene kosten betreffen voornamelijk interne en externe controlekosten. Ten opzichte van de begroting zijn de externe controlekosten in resp. 2017 en 2018 hoger als gevolg van hogere tarifiering (a.g.v. indexatie) en meer ureninzet door de externe accountant voor de controleopdracht. Dit laatste is een direct gevolg van een forse aanscherping door de AFM van regelgeving en verslaggeving bij wettelijke controles voor accountants.

### Gemeentelijke tekortfinanciering

	Primitieve begroting 2018	Gewijzigde begroting 2018	Realisatie 2018	Realisatie 2017
Gemeentelijke bijdrage i.v.m.:				
• dekking regulier exploitatietekort	534	495	495	2.455
• frictiebijdrage	3.154	1.105	1.105	728
<b>Totaal gemeentelijke tekortfinanciering Wsw</b>	<b>3.658</b>	<b>1.600</b>	<b>1.600</b>	<b>3.183</b>
Aantal SE incl. Begeleid werken	455,69	476,78	487,58	739,74
Gemeentelijke tekortfinanciering per SE (x € 1)	8.027	3.356	3.282	4.303

## Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Er vinden bij het Schap geen directe structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves plaats. Alle mutaties ten gunste of ten laste van reserves worden verantwoord via de Staat van baten en lasten.

## 2.3.4 Analyse begrotingsafwijkingen en begrotingsrechtmatigheid

### 2.3.4.1 Analyse Begrotingsafwijkingen en rechtmatigheid van afwijkingen

Het jaar 2018 is afgesloten met een exploitatietekort ad €613.000. Dit resultaat is €1.591.000 beter dan begroot (een tekort ad €2.204.000), dit vooral door:

- een lagere bijdrage (ad €1.089.000) in de frictiekosten van WAA groep nv;
- een boekwinst op verkoop van onroerend goed (ad €267.000);
- een lager subsidietekort (ad €223.000) door een hogere rijksbijdrage per SE (standaardeenheid) t.o.v. uitvoerings- en plaatsingskosten die per SE wel op begroot niveau zijn gebleven:

Voor een nadere toelichting op de verschillende afwijkingen wordt verwezen naar de toelichting bij de verschillende posten in de paragraaf 2.3.3 Toelichting op het overzicht van baten en lasten.

## 2.3.5 Taakvelden

### 2.3.5.1 Overzicht van Baten en lasten naar gemeentelijke taakvelden

Het Schap voert één programma uit, zijnde de Wet Sociale Werkvoorziening. De volledige exploitatie van WAA is hierop gericht, waardoor er geen sprake is van over the headkosten, resp. kosten die gemaakt worden voor meerdere programma's. Er is derhalve bij het Schap alleen sprake van algemene overheadkosten zijnde indirecte kosten.

Taakvelden gemeenten (in € 1.000)	Begroting 2018		Begroting na wijziging 2018		Realisatie 2018		Verschil Begroting na wijziging met Realisatie 2018	
	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten
<b>0. Bestuur en Ondersteuning</b>								
0.1 Bestuur		18		18		21		-3
0.4 Overhead		161		160		150		10
0.5 Treasury		108		108		100		8
0.8 Overige baten en lasten		3.124		1.511	267	422	-267	1089
0.10 Mutaties reserves	3.154	3.124	1.541	1.105	452	1.372	1.089	-267
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	260		168			67	168	-67
<b>6.0 Sociaal domein</b>								
6.4 Begeleide Participatie	15.022	11.901	13.413	12.220	13.911	12.498	-498	-278
<b>Totaal generaal</b>	<b>18.436</b>	<b>18.436</b>	<b>15.122</b>	<b>15.122</b>	<b>14.630</b>	<b>14.630</b>	<b>492</b>	<b>492</b>

Voor een nadere toelichting op de verschillende afwijkingen wordt verwezen naar de toelichting bij de verschillende posten in de paragraaf 2.3.3 Toelichting op het overzicht van baten en lasten.

## 2.3.6 Overige gegevens

### 2.3.6.1 Gebeurtenissen na balansdatum



Alle na balansdatum bekend geworden feiten en omstandigheden die relevant zijn in het kader van deze jaarrekening, zijn – indien van toepassing – in deze jaarrekening verwerkt.

### 3. Bijlagen

#### 3.1 Recapitulatie begrotingsevenwicht

Recapitulatie begrotingsevenwicht (in € 1.000)	Primitieve begroting 2018			Gewijzigde begroting 2018			Realisatie 2018			Realisatie 2017		
	totaal	waarvan incidenteel	structuureel	totaal	waarvan incidenteel	structuureel	totaal	waarvan incidenteel	structuureel	totaal	waarvan incidenteel	structuureel
Lasten programma Wsw	15.312	3.124	12.188	14.017	1.511	12.506	13.191	422	12.769	22.096	433	21.663
<b>Totaal lasten programma's</b>	<b>15.312</b>	<b>3.124</b>	<b>12.188</b>	<b>14.017</b>	<b>1.511</b>	<b>12.506</b>	<b>13.191</b>	<b>422</b>	<b>12.769</b>	<b>22.096</b>	<b>433</b>	<b>21.663</b>
Baten programma Wsw	11.364	0	11.364	11.813	0	11.813	12.578	267	12.311	20.182	1.316	18.866
<b>Totaal baten programma's</b>	<b>11.364</b>	<b>0</b>	<b>11.364</b>	<b>11.813</b>	<b>0</b>	<b>11.813</b>	<b>12.578</b>	<b>267</b>	<b>12.311</b>	<b>20.182</b>	<b>1.316</b>	<b>18.866</b>
<b>Saldo van baten en lasten programma's</b>	<b>-3.948</b>	<b>-3.124</b>	<b>-824</b>	<b>-2.204</b>	<b>-1.511</b>	<b>-693</b>	<b>-613</b>	<b>-155</b>	<b>-458</b>	<b>-1.914</b>	<b>883</b>	<b>-2.797</b>
lasten algemeen dekkingsmiddel	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
lasten overhead	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
lasten vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
lasten onvoorzien	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<b>Totaal lasten diverse</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
baten algemeen dekkingsmiddel	3.658	3.124	534	1.600	1.511	89	1.600	422	1.178	3.183	433	2.750
baten overhead	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
baten vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
baten onvoorzien	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<b>Totaal baten diverse</b>	<b>3.658</b>	<b>3.124</b>	<b>534</b>	<b>1.600</b>	<b>1.511</b>	<b>89</b>	<b>1.600</b>	<b>422</b>	<b>1.178</b>	<b>3.183</b>	<b>433</b>	<b>2.750</b>
<b>Saldo van diverse</b>	<b>3.658</b>	<b>3.124</b>	<b>534</b>	<b>1.600</b>	<b>1.511</b>	<b>89</b>	<b>1.600</b>	<b>422</b>	<b>1.178</b>	<b>3.183</b>	<b>433</b>	<b>2.750</b>
<b>Saldo totale saldo van baten en lasten van programma's en diverse</b>	<b>-290</b>	<b>0</b>	<b>-290</b>	<b>-604</b>	<b>0</b>	<b>-604</b>	<b>987</b>	<b>267</b>	<b>720</b>	<b>1.269</b>	<b>1.316</b>	<b>-47</b>
Stortingen in reserves (excl. mut. eigen vermogen WAA groep nv)	-3.124	-3.124	0	-1.105	-1.105	0	-1.372	-1.372	0	-1.316	-1.316	0
Onttrekking aan reserves (excl. mut. eigen vermogen WAA groep nv)	3.154	3.154	0	1.541	1.541	0	452	452	0	463	463	0
<b>Resultaat</b>	<b>-260</b>	<b>30</b>	<b>-290</b>	<b>-168</b>	<b>436</b>	<b>-604</b>	<b>67</b>	<b>-653</b>	<b>720</b>	<b>416</b>	<b>463</b>	<b>-47</b>
<b>Totaal structurele lasten</b>			<b>12.188</b>			<b>12.506</b>			<b>12.769</b>			<b>21.663</b>
<b>Totaal structurele baten</b>			<b>11.898</b>			<b>11.902</b>			<b>13.489</b>			<b>21.616</b>
<b>Structurele baten - structurele lasten</b>			<b>-290</b>			<b>-604</b>			<b>720</b>			<b>-47</b>

### 3.2 Sisa

		<b>Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties</b>				<b>Werkvoorzieningschap Aanvullende Arbeid Venlo e.o. Prinsessesingel 10 5911 HT Venlo</b>	
<b>Bijlage verantwoordingsinformatie 2018 naar analogie van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking Sisa</b>							
SZW	G1B	Wet sociale werkvoorziening (Wsw)_deel openbaar lichaam 2018	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen <i>Aard controle n.v.t. Indicatonummer: G1B / 01</i>	Het totaal aantal gerealiseerde arbeidsplaatsen voor geïndiceerde inwoners in (jaar T), uitgedrukt in arbeidsjaren <i>Aard controle R Indicatonummer: G1B / 03</i>	Het totaal aantal gerealiseerde begeleid werkenplekken voor geïndiceerde inwoners in (jaar T), uitgedrukt in arbeidsjaren <i>Aard controle R Indicatonummer: G1B / 04</i>		
		Wet sociale werkvoorziening (Wsw)					
			1 0889 Beesel	59,51	6,50		
			2 0893 Bergen (L.)	89,23	3,76		
			3 0983 Venlo	561,46	42,35		
			4				

### 3.3 Kengetallen

	2018	2017	2016	2015	2014
<b>Aantal Wsw-ers in SE (gemiddeld):</b>					
Beschut (vanaf 2018 naar deeln. gemeenten)	222,62				
Niet beschut	487,58				
Werkelijk	710,20	739,74	774,29	818,6	850,6
Waarvan aandeel niet-deelnemende gemeenten	0,0	0,0	23,74	21,6	21,0
Resteert aantal deelnemende gemeenten	487,58	739,74	750,55	797,0	829,6
Taakstelling deelnemende gemeenten	719,30	741,68	756,67	n.v.t.	830,2
Rijkssubsidie regulier per SE	25.248	25.240	25.457	26.241	26.126
Uitvoerings- en plaatsingskosten per SE	25.407	28.742	29.415	27.784	28.338
Dekkingsgraad rijkssubsidie : uitvoerings- en plaatsingskosten per SE	0,99	0,88	0,87	0,94	0,92
<b>Aantal geplaatste fte:</b>					
Beginstand	708,0	739,4	777,9	827,2	803,1
Af: beschutte groep naar deeln. gemeenten	-214,3	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Beginstand excl. beschut	493,7	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bij: instroom (vanaf 2015 sec a.g.v. verhuizingen en wijzigingen handicapcode)	7,5	4,1	8,0	4,5	83,2
Af: uitstroom naar reguliere arbeid	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Af: uitstroom overige	- 28,6	- 35,5	- 46,5	- 53,8	- 59,1
Eindstand	472,8	708,0	739,4	777,9	827,2



Ziekteverzuim Wsw totaal (incl.beschut)	17,5%	16,2%	17,0%	17,5%	15,7%
---	-------	-------	-------	-------	-------

### 3.4 Overzicht verdeling reguliere gemeentelijke bijdragen 2018

De gemeentelijke bijdragen worden berekend op basis van de verdeling zoals bepaald door Algemeen Bestuur, d.w.z. voor 25% o.b.v. het aantal inwoners en voor 75% o.b.v. het aantal fulltime equivalenten met een Wsw-dienstbetrekking (fte).

Onderstaand de gemeentelijke bijdragen 2018:

Gemeente	Inwonerdeel	Fte-deel	Bonusdeel	Totaal
Beesel	43.269,60	118.128,26	- 5.484,20	155.913,66
Bergen	42.200,90	159.655,54		201.856,44
Venlo	325.874,00	956.249,70	- 39.893,80	1.242.229,90
<b>TOTAAL</b>	<b>411.344,50</b>	<b>1.234.033,50</b>	<b>- 45.378,00</b>	<b>1.600.000,00</b>

In 2018 (evenals voorgaande jaren) bedraagt de bonus resp. korting op de gemeentelijke bijdrage voor die gemeente die meer dan gemiddeld omzet voor Wsw-activiteiten bij WAA onderbrengt in totaal € 45.378.

### 3.5 Voorstel resultaatbestemming

Zoals in 1.2.4 is vermeld zullen eventuele toekomstige positieve exploitatiesaldi worden toegevoegd aan het vrij beschikbare eigen vermogen van de entiteit WAA in de vorm van algemene reserves en als weerstandvermogen worden gereserveerd. Conform dit uitgangspunt wordt voorgesteld het overschot (na bijdragen van de deelnemende gemeenten en de bestemmingsreserve) over 2018 ad € 67.000 toe te voegen aan de algemene reserve.

Na verwerking van de resultaatbestemming 2018 van het Schap en WAA groep nv is de algemene reserve van het Schap € 975.000 en van WAA groep nv € 5.132.000. Het totaal beschikbare weerstandsvermogen per ultimo 2018 voor de hele entiteit WAA bedraagt dan (volgens voorlopige cijfers) € 6.107.000.

### 3.6 Controleverklaring

## Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan het algemeen bestuur van Werkvoorzieningsschap Aanvullende Arbeid Venlo e.o.

### VERKLARING OVER DE IN DE JAARSTUKKEN OPGENOMEN JAARREKENING 2018

#### Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2018 van Werkvoorzieningsschap Aanvullende Arbeid e.o. te Venlo gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- Geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2018 als van de activa en passiva van Werkvoorzieningsschap Aanvullende Arbeid Venlo e.o. op 31 december 2018 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).
- Zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2018 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder verordeningen van de gemeenschappelijke regeling, zoals opgenomen in het normenkader.

De jaarrekening bestaat uit:

- De balans per 31 december 2018.
- Het overzicht van baten en lasten over 2018.
- De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.
- De bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld.

#### De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het controleprotocol dat is vastgesteld door het algemeen bestuur d.d. 21 september 2017 en het Controleprotocol WNT 2018. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Werkvoorzieningsschap Aanvullende Arbeid Venlo e.o. zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

## **Materialiteit**

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 145.630, waarbij de bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado en het door het algemeen bestuur op 21 september 2017 vastgestelde controleprotocol.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2018. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij zijn met het algemeen bestuur overeengekomen dat wij aan het algemeen bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 145.630 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

## **Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd**

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2018 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

## **VERKLARING OVER DE IN DE JAARSTUKKEN OPGENOMEN ANDERE INFORMATIE**

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- Het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- Met de jaarrekening verenigbaar is zoals bedoeld in artikel 213 lid 3 sub d Gemeentewet en geen materiële afwijkingen bevat.
- Alle informatie bevat die op grond van het BBV is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de voor de gemeenschappelijke regeling van toepassing zijnde vereisten in de Gemeentewet en aan de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

## **BESCHRIJVING VAN VERANTWOORDELIJKHEDEN MET BETREKKING TOT DE JAARREKENING**

### **Verantwoordelijkheden van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur voor de jaarrekening**

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het dagelijks bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder verordeningen van de gemeenschappelijke regeling, zoals opgenomen in het normenkader.

In dit kader is het dagelijks bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het dagelijks bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het dagelijks bestuur afwegen of de organisatie in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het dagelijks bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het dagelijks bestuur het voornemen heeft om de organisatie te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het dagelijks bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de organisatie haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Het algemeen bestuur is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeenschappelijke regeling.

### **Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening**

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het controleprotocol dat is vastgesteld door het algemeen bestuur op 21 september 2017, het Controleprotocol WNT 2018, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeenschappelijke regeling.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het dagelijks bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het dagelijks bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de organisatie haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met het algemeen bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Maastricht Airport, 29 maart 2019

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend: P.G.M. Retra AA